

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

DOMEN KRT

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

NOVOSTI REGULATIVE BASEL III ZA
POSLOVANJE BANK NA KAPITALSKEM IN
LIKVIDNOSTNEM PODROČJU

Domen Krt

Koper, 2015

Mentor: doc. dr. Igor Stubelj

POVZETEK

V teoretičnem delu naloge je predstavljena banka oziroma bančna dejavnost ter so opisani in časovno umeščeni vsi trije Baselski sporazumi. Naloga je osredotočena na predstavitev novosti, ki jih bankam prinaša regulativa Basel III na področju kapitala in likvidnosti. V empiričnem delu naloge pa je s pomočjo intervjuja predstavnikov bank in hranilnic predstavljen njihov pogled na novosti in izzive, ki jih bankam prinaša nova regulativa. V raziskavi je ugotovljeno, kaj nova regulativa prinaša bankam, podani so odgovori na vprašanja raziskave in s pomočjo intervjuja predstavnikov bank ugotovljeni morebitni izzivi oziroma težave bank pri implementaciji novih standardov.

Ključne besede: bančništvo, banke, kriza, kapital, likvidnost.

SUMMARY

The theoretical part of the thesis presents the bank or banking activity and are described and timed all three Basel agreements. The task is focused on the presentation of the innovations introduced by banks brings regulations Basel III for the capital and liquidity. In the empirical part of the thesis is using the interview representatives of banks and savings banks presented their view of the novelty and challenges that banks brings new regulations. The study found something new regulation brings banks, given the answers to the research questions and the interview with the help of representatives of the banks identified any challenges or problems of banks in the implementation of new standards.

Keywords: banking, banks, crisis, capital, liquidity.

UDK: 347.734(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč.....	2
1.2	Namen in cilji zaključne projektne naloge	3
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge.....	4
1.4	Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanem problemu	4
2	Banka, bančni kapital in likvidnost bank.....	5
2.1	Banka in bančništvo, opredelitev in pomen.....	5
2.2	Opredelitev in pomen kapitala za banko	6
2.2.1	Kapitalska ustreznost banke	7
2.2.2	Kapitalsko tveganje	8
2.3	Opredelitev in pomen likvidnosti za banko.....	9
2.3.1	Bančno načelo likvidnosti	10
2.3.2	Likvidnostno tveganje	11
3	Baselski kapitalski sporazumi.....	12
3.1	Komite za nadzor bank	12
3.2	Basel I.....	12
3.3	Basel II.....	14
4	Basel III: novosti na kapitalskem in likvidnostnem področju	21
4.1	Razlogi in cilji	21
4.2	Novosti za banke na kapitalskem področju	22
4.2.1	Povečanje kapitalskih zahtev	22
4.2.2	Kapitalski blažilniki in njihov namen	24
4.3	Novosti za banke na likvidnostnem področju.....	27
4.3.1	Uvedba novih globalnih likvidnostnih standardov.....	27
4.3.2	Količnik likvidnostnega kritja LCR	27
4.3.3	Količnik neto stabilnih virov financiranja NSFR.....	29
4.4	Prenos zahtev Basla III v evropsko bančno zakonodajo	30
5	Raziskava: Basel III in izzivi bank pri implementaciji nove regulative	32
5.1	Odgovori na vprašanja raziskave, na podlagi preučevanja literature in virov:	32
5.2	Rezultati empiričnega dela raziskave na osnovi intervjuja:	32
6	Sklep.....	35
	Literatura in viri.....	36
	Priloge.....	41

PONAZORILA

Preglednica 1: Primerjava sprememb med Baslom I in Baslom II	14
Preglednica 2: Stopnje tveganja oz. uteži za države in banke po novi kapitalski shemi	17
Preglednica 3: Prikaz časovnega okvira implementacije Basla III	21
Preglednica 4: Primerjava sprememb v Basel III z Basel II.....	22
Preglednica 5: Količnik LCR minimalne zahteve.....	29
Slika 1: Osnovna struktura Basla II.....	15

KRAJŠAVE

BCBS	Basel Committee on Banking Supervision
CET 1	Common Equity Tier 1
CRR I.	Capital Requirements Regulation
CRD IV.	Capital Requirements Direktive
LCR	Liquidity Coverage Ratio
NSFR	Net Stable Funding Ratio
SIFI	Sistemically Important Financial Institution

1 UVOD

Bančna dejavnost vsekakor sodi med najpomembnejše sestavine celotne gospodarske dejavnosti. Prevladuje prepričanje, da je naloga bank zgolj posredovanje med celicami s finančnimi presežki in celicami s finančnimi primanjkljaji. Vendar je to preveč ozek pogled, ki zanemarja drugo pomembno funkcijo, to je porazdelitev in transformacijo tveganj (Borak 1999, 37-48). Banka je institucija, ki svoj obstoj gradi na zaupanju. V primeru, da je to zaupanje resno prizadeto, je nadaljnja usoda banke pod vprašajem. Regulacija, kapital in likvidnost so temeljni gradniki urejenega bančnega in finančnega sistema. Le stabilen in odporen bančni sistem je lahko osnova vzdržne gospodarske rasti in v njem banke kot ključne institucije v procesu posredovanja bančnih prihrankov med varčevalci in investitorji (BCBS 2009, 1).

Bančni kapital pomeni varnost in krepi zaupanje v banko, ima pa tudi zaščitno funkcijo, saj v primeru nepričakovanih izgub ščiti njene vlagatelje. Sušnik (2001a, 1) ugotavlja: »Odgovor na vprašanje, ali ima banka dovolj kapitala za pokrivanje tveganj, ki jih prevzema pri opravljanju bančnih in finančnih storitev, praktično odloča o njenem preživetju. Za nesolventno banko namreč ni rešitve«.

Prav tako pomembna je likvidnost, ki za banko pomeni, da banka posluje tako, da je tekoče sposobna izpolnjevati vse zapadle obveznosti (Dimovski in Gregorič 2000). Likvidnost je temelj zaupanja vseh komitentov – tako varčevalcev kot posojilojemalcev, ki so pravzaprav glavni akterji v zgodbi o uspehu banke (Muhič 2000, 127-138). Pred to krizo banke niso posvečale dovolj pozornosti nadzoru nad likvidnostnimi tokovi, saj je bila kratkoročna likvidnost vedno na razpolago, po relativno nizkih cenah. S pojavom globalne finančne krize v letu 2007 se je večina finančnih institucij začela soočati s problemom likvidnostnega tveganja. Ko se je pojavilo nezaupanje, je »neomejena« likvidnost čez noč presahnila, ukrepi bank in nadzornikov pa so bili prepočasni, da bi preprečili nadaljnje širjenje likvidnostnega tveganja na ostale segmente bančnega poslovanja (Jursimovič, Kos in Mozetič 2012). Kriza je pokazala, kako hitro se lahko pojavi likvidnostno tveganje ter kako to pomembno vpliva na poslovanje bank – izguba virov financiranja, izgube v povezavi z vrednotenjem sredstev in težave pri ocenjevanju kapitalne ustreznosti bank (Kos in Kosič 2010).

Nova bančna reforma med drugim daje največ poudarka ravno kapitalu in likvidnosti, s ciljem, da bi imele banke več likvidnega kapitala. Njen namen je povečati odpornost bančnega sektorja na ekonomske in finančne šoke ter zmanjšati sistemsko tveganje, ki izhaja iz procikličnosti in medsebojne soodvisnosti in prepletenosti finančnega sistema (Perme 2011).

Kot odgovor na katastrofalne posledice zadnje krize je BCBS leta 2010 sprejel nov kapitalni sporazum Basel III. Nov sporazum je namenjen predvsem izboljšanju sposobnosti bančnega sektorja, da absorbira šoke, ki izhajajo iz finančnih in gospodarskih kriz, izboljšanju upravljanja s tveganji, izboljšanju vodenja bank, okrepitvi preglednosti bančnega poslovanja ter izboljšanju razkritij bančnih izkazov. Uvaja pomembne spremembe tako na področju specifičnih tveganj

za posamezno banko kot tudi sistemskih dejavnikov tveganja (Doles 2013a). Za implementacijo Baselskih standardov je predvideno dolgo prehodno obdobje, ki bo pomagalo bančnemu sektorju izpolnjevati višje kapitalske standarde s pomočjo zadrževanja ustvarjenih dobičkov in z zbiranjem dodatnega kapitala, hkrati pa še vedno posojati gospodarstvu. Implementacija zahtev Basel III se je začela s 1. januarjem 2013, prehodno obdobje pa se bo zaključilo 1. januarja 2019. Med najpomembnejšimi spremembami, ki jih prinaša Basel III, je prav gotovo uvedba novih globalnih likvidnostnih standardov ter višjih minimalnih kapitalskih standardov in uvedba blažilnikov.

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Država Slovenija, kot država z majhnim trgom, si je po osamosvojitvi močno prizadevala za večjo odprtost gospodarstva v razviti svet – globalizacijo. Pojem globalizacije je zelo širok in če ga na kratko povzamemo, zajema vse od širitve mednarodne trgovine blaga in storitev, širjenja mednarodnih tokov kapitala pa do pomembne vloge mednarodnih organizacij, kot so WTO – Svetovna trgovinska organizacija, WB – Svetovna banka in IMF – Mednarodni denarni sklad.

Živimo v svetu velike negotovosti. Vendar pa ekonomisti menijo (Mramor 2010; Damjan 2010; Stiglitz 2001; Rangarajan 2013), da močna regulacija finančnega sistema negativno vpliva na gospodarsko rast in naj bi države, ki so finančno bolj globalizirane, hitreje povečevale svoj bruto domači proizvod. Za hitrejšo gospodarsko rast so države sprostile regulacijo finančnega trga (finančni tokovi iz tujine), vendar pa je slabo poznavanje razmer na tujih trgih ter hitro spreminjanje le-teh, privedlo do škodljivih globalnih učinkov (Damijan 2010).

Stiglitz (2001) navaja primer težav določenih držav v razvoju (vzhodna Azija in Pacifik: Indija, Republika Koreja, Demokratična ljudska republika Koreja, Ruska republika, Indonezija), ki imajo pretirano reguliran finančni sistem, ki duši razvoj in inovativnost ter zavira rast uveljavljenih podjetij. Rangarajan (2013) na letnem vrhu o bančništvu v New Delhiju: »Premajhna regulacija lahko spodbudi finančno nestabilnost, vendar preveč regulacije lahko onemogoči finančne inovacije, ki pa so nujno potrebne.«

Za globalno finančno in gospodarsko krizo v Sloveniji naj bi bila vzrok hipotekarna kriza v ZDA leta 2007, ki je povzročila spremembe v celotnem finančnem sistemu, ter pomembno vplivala na dogajanje v sektorju bank, zavarovalnic in investicijskih skladov. Kriza v Sloveniji se je sicer začela z zamikom (najbolj opazna je bila v letu 2009), njeni učinki pa so z vidika prej omenjenih finančnih sektorjev najbolj prizadeli bančnega. Obstaja pa tudi mnenje, da je poleg globalizacije predvsem negotovost ključnega pomena za nastalo situacijo, ki je privedla do nepredvidljivih posledic (Mramor 2010).

Z globalizacijo smo nenehno izpostavljeni tveganju. Slovenske banke so bile prisiljene zaostri kreditne standarde ter zmanjšati obseg svojih kreditnih aktivnosti, kar je v gospodarstvu privedlo do dveh neželenih pojavov, imenovanih kreditni in likvidnostni krč.

1.2 Namen in cilji zaključne projektne naloge

Namen zaključne projektne naloge je: teoretično predstaviti zahteve, ki jih bankam prinaša sprejem regulative Basel III na kapitalskem in likvidnostnem področju; preučiti spremembe, ki jih prinaša Basel III in odgovoriti na nekatera izmed vprašanj, povezanih z njim; z intervjuvanjem predstavnikov bank povprašati o morebitnih težavah oziroma o izzivih, s katerimi se soočajo pri implementaciji nove regulative. Menimo, da je pomembno poznati sistem in delovanje slovenskih bank ter vedeti, kaj je kapitalska in kaj likvidnostna ustreznost bank, saj je kapital temeljna in najpomembnejša osnova, na kateri banka gradi zaupanje javnosti. Znano je, da se vsem tveganjem ne da izogniti. Je pa pomembno, da smo seznanjeni z razmerami na finančnih trgih in da smo nanje tudi pripravljeni. Da bi se lahko izognili ponovnim, nepredvidenim situacijam, je bila sprejeta regulativa Basel III, ki s svojimi zahtevami teži h krepitvi trdnosti in stabilnosti bančnega sistema.

Cilji, ki smo si jih zastavili v zaključni projektni nalogi, so naslednji:

- predstaviti pomen bank, opredeliti pojma likvidnost in bančni kapital ter predstaviti njun pomen;
- predstaviti Baselski odbor za bančni nadzor, njegovo vlogo in pomen;
- časovno umestiti predhodne regulative Basel I in Basel II ter prikazati pomanjkljivosti in vzroke za nastanek novega sporazuma Basel III;
- preučiti regulativo Basel III in ugotoviti, kaj le-ta prinaša bankam na kapitalskem in likvidnostnem področju.

Na podlagi preučevanja relevantne literature in virov želimo odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Ali bo regulativa Basel III uspešna ali pa bo potreben Basel IV?
- Ali je regulativa Basel III nadgradnja Basla II?
- Ali se kapitalske zahteve z vsako novo sprejeto regulativo povečujejo?
- Ali je regulacija likvidnosti v Baslu III tokrat prvič obdelana?
- Ali bodo pravila oziroma omejitve, ki jih postavlja regulativa Basel III, omejevala gospodarsko rast?
- Ali več zahtevanega kapitala za banke pomeni tudi več kreditiranja?

Z intervjuvanjem želimo pridobiti od predstavnikov slovenskih bank odgovore na sledeča vprašanja:

- Kakšni so ali bodo izzivi in morebitne težave pri implementaciji regulative Basel III?
- Kako naj bi izgledalo izpolnjevanje zahtev na kapitalskem področju (kapitalske ustreznosti, poročanje, razkritja)?

- Kako pa na likvidnostnem področju (LCR, NSFR, doseganje zahtevanih standardov, poročanje)?

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge

Za izdelavo zaključne projektne naloge bomo uporabili znanstvene pristope in metode. Pri raziskovanju teoretičnih podlag bomo izbirali in preučevali domačo in tujo literaturo. Povzemali in primerjali bomo podatke, spoznanja, sklepe in izjave drugih avtorjev. Pri pisanju bomo uporabili opisno metodo. Nekatere podatke bomo za lažjo preglednost prikazali tudi v tabelah. Uporabili bomo predvsem objektivno metodo in manj subjektivno metodo preučevanja.

Zaključna projektna naloga bo v prvem delu temeljila na preučevanju teoretičnih osnov, na podlagi katerih želimo doseči zastavljene cilje in poiskati odgovore na vprašanja raziskave ter jih utemeljiti. V drugem delu naloge bo predstavljena raziskava, narejena na podlagi podatkov, pridobljenih z intervjuvanjem predstavnikov vsaj treh slovenskih bank in hranilnic, s pomočjo katerih bomo poskušali odgovoriti na zastavljena vprašanja.

Pri izdelavi zaključne projektne naloge se bomo poslužili razpoložljivih domačih in tujih knjižnih virov, zbornikov, višje- in visokošolskih učbenikov, ki so dostopni v knjižnicah. Vire bomo črpali tudi iz uradnih dokumentov oziroma predpisov, internetnih strani ter aktualnih strokovnih in drugih poljudnih člankov iz revij. Na temo bančništva, kapitala in likvidnosti bomo povzemali iz strokovne literature in zakonodaje. Za osrednji del naloge pa bomo uporabljali spletni naslov Banke Slovenije ter banke za mednarodne poravnave v Baslu, kjer Odbor za bančni nadzor tekoče objavlja vse o novi regulativi Basel III.

1.4 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanem problemu

Predpostavljamo, da je glede bančništva, kapitala, likvidnosti ter tudi glede Odbora za nadzor bank že veliko napisanega in z iskanjem virov ne bomo imeli težav. Omejitve pri pisanju naloge vidimo predvsem v delu, kjer obravnavamo regulativo Basel III, zaradi pomanjkanja razpoložljivih virov v slovenskem jeziku, razumevanja tuje literature, predvsem tujih strokovnih ekonomskih izrazov in morebitnih dopolnitev regulative v času pisanja naloge. Omejitve lahko predstavlja tudi (ne)pripravljenost za sodelovanje predstavnikov bank v intervjujih. Intervju bomo opravili s tremi predstavniki bank in ene hranilnice, ki so privolili, da bodo v raziskavi sodelovali.

2 BANKA, BANČNI KAPITAL IN LIKVIDNOST BANK

Banke oziroma bančna dejavnost vsekakor sodi med najpomembnejše sestavine celotne gospodarske dejavnosti (Borak 1999, 37).

2.1 Banka in bančništvo, opredelitev in pomen

Prevladuje prepričanje, da je naloga bank zgolj posredovanje med celicami s finančnimi presežki in celicami s finančnimi primanjkljaji. Vendar je to preveč ozek pogled, ki zanemarja drugo pomembno funkcijo, to je porazdelitev in transformacijo tveganj (Borak 1999, 37-48). Dimovski in Gregorič (2000, 8) pišeta, da je banka pomembna finančna institucija, ki opravlja predvsem funkcije:

- funkcijo hranjenja prihrankov prebivalstva,
- posredniško funkcijo pri prenosu sredstev od varčevalca k investitorju,
- opravlja storitve plačilnega prometa,
- sodeluje v procesu emisije in kroženja denarja.

Banke in hranilnice (v nadaljevanju: banke) imajo pomembno vlogo v nacionalnih ekonomijah večine držav po svetu. Banka Slovenije meni, da le zdrav in stabilen bančni sistem lahko predstavlja osnovo za vzdrževanje in nemoteno delovanje ter razvoj celotnega gospodarskega sistema. Najpomembnejša funkcija bančnega sistema je seveda finančno posredništvo oziroma zbiranje in prerazporejanje finančnih sredstev od tistih s presežki in posojanje tistim, ki ta sredstva potrebujejo (Banka Slovenije 2007, 5). Finančno posredništvo je bistveni vir zaslužka banke, saj je do nedavnega veljalo, da so storitve, ki jih banka zaračuna, v bistvu cena za tveganje, ki ga banka prevzema pri svojem poslovanju. Torej večje tveganje pomeni tudi večji dobiček, a hkrati se banki povečuje tudi potencialna izguba. Zato je za banko ključnega pomena najti pravo ravnotežje med tveganji in donosnostjo, ki ji bo zagotavljalo zadovoljivo donosnost in ob tem ne bo ogrozilo njene solventnosti in likvidnosti (Skubic 2000, 139).

Prevzemanje tveganj je za banko nekaj samoumevnega in je neločljivo povezano z njeno funkcijo finančnega posrednika. Slabo upravljanje s tveganji lahko banko hitro vodi v izgubo, ki lahko ogrozi finančno stabilnost celotnega sistema in s tem prihranke posameznikov, ki so jih bankam zaupali. Zaradi pomembne vloge, ki jo imajo banke za nacionalno ekonomijo, je ključnega pomena zaupanje vlagateljev v te institucije, zato morajo banke poslovati skrbno in varno. Banke morajo vedno skrbeti in vzdrževati primerno raven kapitala za zaščito pred tveganji, ki jih prevzemajo pri svojem poslovanju. To so razlogi, da banke po vsem svetu pravno-formalno regulirajo od države pooblaščen institucije. V Sloveniji je to Banka Slovenije (Banka Slovenije 2007, 5).

Pri nas pod izrazom banka poznamo (Ribnikar 1994):

- Centralno banko (Banko Slovenije), osrednjo, izdajateljsko, emisijsko ali nacionalno banko.
- Poslovne banke ali komercialne banke, ki so dejansko vse druge banke, razen centralne banke.

V Sloveniji lahko govorimo o več bančnem sistemu (več bančni sistem je značilnost razvitih gospodarstev), v katerem je centralna banka, banka poslovnih bank, le-te pa so naprej banke gospodarstva. V razvitih tržnih gospodarstvih morajo banke skrbeti za svoj obstoj in razvoj ter obenem pri svojem poslovanju upoštevati stroga bančna načela varnosti, likvidnosti in rentabilnosti (Filipič in Markovič-Hribernik 1998, 131-132).

2.2 Opredelitev in pomen kapitala za banko

Osnovni namen kapitala za vsako posamezno banko je, da zagotavlja njeno solventnost oziroma, da ščiti nezaščitene imetnike bančnih vlog v primeru nesolventnosti. Kapital in kapitalska moč sta osnovna gradnika zaupanja v banko (Dimovski in Gregorič 2000, 104).

Kapital banke ima še več drugih namenov (Sukič 2002, 88):

- je trajen vir denarnih sredstev banke in prihodkov delničarjev;
- omogoča kritje prevzetih tveganj in nastalih izgub;
- je osnova za nadaljnjo rast poslovanja banke.

Glogovšek in Beloglavec (2002, 79) pišeta o problemu, na katerega pogosto naletimo, to je definiranja bančnega kapitala v teoriji in praksi. Avtorja naštevata različne načine razlage pojma »bančni kapital«, in sicer kot:

- regulatorni ali zakonsko predpisani kapital (knjižna vrednost kapitala);
- ekonomski ali rizični kapital (tržna vrednost kapitala);
- delitev na lastni in tuji kapital banke ter;
- delitev na človeški kapital, strukturni kapital in fizični ali finančni kapital.

Bistveni sestavini kapitala banke sta temeljni in dodatni kapital, katerih vsoto zmanjšujejo odbitne postavke. *Temeljni kapital* sestavljajo osnovni kapital in rezerve. To je najkvalitetnejši kapital in je ključna sestavina banke, ki omogoča največjo absorpcijo nepričakovanih izgub in hkrati s svojimi lastnostmi nudi banki največjo zaščito pred pojavom nesolventnosti. V *dodatni kapital* spadajo tudi druge sestavine, vendar v okviru določenih pogojev in omejitev. Temeljnega kapitala mora biti vsaj polovica vsega kapitala (celotnega kapitala), s katerim banke pokrivajo zahteve za različna tveganja (Sušnik 2001b, 41).

Temeljni viri, ki vplivajo na predpise v bančništvu v Sloveniji, so dokumenti Baselskega odbora za nadzor bank in direktive Evropske unije (Borak 1999, 37-48). Regulatorna CRR se v državah članicah uporablja neposredno, kar pomeni, da njena vsebina ne bo prenesena v nacionalno zakonodajo v obliki zakona ali podzakonskih predpisov (Banka Slovenije 2014).

72. člen uredbe CRR: Kapital institucije sestavlja vsota njenega temeljnega in dodatnega kapitala. V skladu z 92. členom uredbe CRR je količnik skupnega kapitala kapital institucije, izražen kot odstotni delež zneska njene skupne izpostavljenosti tveganju. Višina količnika skupnega kapitala (količnika kapitalske ustreznosti) je določena na 8 %.

Primarni namen ekonomskega kapitala je omejitev verjetnosti bančnega zloma, kot ga zaznavajo lastniki, pri čemer gre predvsem za subjektivno ocenjevanje. Pri regulatornem kapitalu pa gre za širši vidik in zadeva tudi sistemski pomen morebitnega propada banke, zato posledično zahteva od bank več kapitala, kot bi ga imele, če bi upoštevale zgolj svoje interne sisteme alokacije kapitala (Karacadag in Taylor 2000, 17).

Kapital vsake banke mora vedno dosegati najmanj znesek, ki je enak vsoti kapitalskih zahtev za kreditno tveganje in druga tveganja ter kapitalskih zahtev za prekoračena stanja udeležbe v kapitalu nefinančnih organizacij (prav tam, 41).

2.2.1 Kapitalska ustreznost banke

Kapitalska ustreznost, kot jo opisuje priročnik POT banke Slovenije (Banka Slovenije 2007, 9): »Banka mora vedno razpolagati z ustreznim kapitalom glede na obseg in vrsto poslov, ki jih opravlja, ter tveganja, ki iz njih izhajajo. Kapital banke mora biti vedno najmanj enak seštevku kapitalskih zahtev za kreditno, tržna in operativno tveganje oziroma mora biti najmanj enak minimalnemu kapitalu banke.«

Kapitalska ustreznost je ustrezno razmerje med kapitalom, kot čistim premoženjem banke, in tvegano aktivo, ali povedano drugače, pokritost nepričakovanih izgub bank z njihovim čistim premoženjem/kapitalom. Pomembna je tako za posamezno banko (mislimo predvsem na solventnostni vidik poslovanja) kot za celoten bančni sistem (sistemsko zaupanje v banke). Banka naj bi z ustrezno višino kapitala zmanjšala tveganje nesolventnosti in s tem potencialne stroške za imetnike depozitov oziroma s kapitalom pokrivala višino nepričakovanih izgub, ki se lahko realizirajo, ali drugače, bila naj bi čimbolj varna (Remšak in Šuler 2001, 8).

Višina kapitalske rezerve se med bankami razlikuje in neprestano niha. Višina kapitalskega količnika ima pomemben vpliv na ceno virov sredstev za banko, ki se financira na kapitalskih trgih. Na banko, ki se financira predvsem z zbiranjem sredstev oziroma vlog od javnosti in malih vlagateljev, pa višina kapitalskega količnika nima velikega vpliva na ceno sredstev. Zaradi običajnega bančnega poslovanja količnik kapitalske ustreznosti neprestano niha. V primeru, da količnik preveč zaniha in pade pod regulatorni minimum, pa ima to hitro za posledico neželene ukrepe bančnega nadzornika in poslovnih partnerjev. Kapitalsko močne banke so tudi bolj odporne na neugodna tržna nihanja, kar jih lahko reši pred morebitnimi dragimi poslovnimi potezami (Kovač 2003, 25).

Banke so pri svojem poslovanju izpostavljene različnim vrstam tveganja (kreditnemu, tržnemu, operativnemu, obrestnemu, likvidnostnemu, strateškemu in tveganju ugleda), zato Banka Slovenije pričakuje, da banka vzdržuje kapitalsko ustreznost nad predpisanim minimumom (Banka Slovenije 2007, 37).

Cilj regulative je doseči večje zaupanje v banke in celoten finančni sistem ter tako zmanjšati sistemsko tveganje. V ta namen regulatorji predpisujejo kapitalsko ustreznost bank oz. zajemanje in minimalno razmerje med kapitalom in tveganju prilagojeno aktivo. Za banko je kapitalna ustreznost pomembna z vidika solventnosti in zagotavljanja zaupanja v banko (Remšak in Šuler 2001, 161).

2.2.2 Kapitalno tveganje

Banka Slovenije (2007) opisuje tveganja kot verjetnost, da lahko dogodki v prihodnosti vplivajo na poslovanje in stabilnost banke oziroma na njene prihodke in kapital. Banka mora z namenom zavarovanja svojih vlagateljev stalno skrbeti, da pri svojem poslovanju vedno razpolaga z ustrežno kapitalno osnovo, ki ustreza njeni tveganosti in poslovni strategiji.

Na Banki Slovenije (2007, 37) kapitalno tveganje opredeljujejo kot:

- neustrezno sestavo kapitala glede na obseg in način poslovanja;
- morebitne težave banke pri pridobivanju svežega kapitala, predvsem ob potrebi po hitrem povečanju zaradi zaostrenih pogojev v poslovnem okolju.

Primarna naloga vodstva banke je, da z zagotavljanjem ustrezne strukture in višine kapitala (kapitalnega količnika) ter z ustreznim upravljanjem s kapitalom skrbi za zaupanje v varnost in stabilnost banke, ob ustrezni kapitalni donosnosti delničarjev.

Zaradi pravil, ki določajo minimalni znesek kapitala, so bile banke primorane močno spremeniti in izboljšati upravljanje s tveganji. Prevzem dodatnega tveganja za banko namreč pomeni strošek dodatnega kapitala. Ker je kapital najredkejši in najdražji vir financiranja, za katerega njegovi lastniki zahtevajo ustrezen donos, bo banka vedno prevzela le tolikšen obseg tveganj, da bo lahko uresničila zahtevani donos svojih delničarjev (Sukič 2002, 87).

Elementi tveganja kapitala so (Banka Slovenije 2007, 38):

- *Lastniška struktura*
Pričakuje se predvsem finančno močan večinski lastnik, z jasno izdelano strategijo kapitalne naložbe v banki, in odgovorno dividendno politiko, ki lahko banki trajno zagotavlja stabilnost.
- *Struktura in kvaliteta kapitala*
Za sestavine kapitala se pričakujejo predvsem lastnosti, kot so: stalnost in razpoložljivost za pokrivanje izgub ter pravno podrejenost pravicam vlagateljev in drugih upnikov.
- *Dostopnost kapitala*

V primeru, ko zadržani dobički ne zadostujejo in omogočajo stabilne rasti banke, mora banka narediti realno oceno razpoložljivosti do virov, za morebitno dokapitalizacijo, in temu primerno prilagoditi svojo poslovno strategijo.

- *Ocena višine kapitalske ustreznosti*

Pri ocenjevanju višine kapitalske ustreznosti ni dovolj, da banka zagotovi le dovolj kapitala. To je šele začetek ocenjevanja. Pri kvalitetni in verodostojni oceni je potrebno upoštevati še vsa tveganja, ki jih banka prevzema, načrtovane dejavnosti banke in njihov obseg, dividendno politiko, kvaliteto vodstva in značilnosti poslovnega okolja banke.

- *Trendi*

Kapitalska ustreznost se spreminja zaradi sprememb v višini kapitala in/ali kapitalskih zahtev.

2.3 Opredelitev in pomen likvidnosti za banko

Likvidnost oziroma sposobnost financiranja, povečanja sredstev in izpolnjevanja obveznosti, ki nastanejo s poslovanjem, je ključnega pomena za tekočo rentabilnost katere koli bančne organizacije. Dejanski pomen, ki ga ima likvidnost, pa presega posamezno banko, saj ima lahko likvidnostni primanjkljaj ene same banke sistemske posledice. Zato je upravljanje likvidnosti ena najpomembnejših dejavnosti, ki jih banke izvajajo (BCBS 2000, 1).

Dimovski in Gregorič (2000) pišeta, da je banka likvidna, kadar je sposobna pravočasno izpolnjevati vse svoje obveznosti, bodisi do svojih vlagateljev ali za zagotavljanje sredstev za že odobrena in na novo odobrena posojila. Narava bančnega poslovanja je taka, da zahteva stalno, sprotno, skrbno načrtovanje in uravnavanje denarnih tokov (prilivov in odlivov denarja), s ciljem zagotoviti potrebno količino likvidnih sredstev za izpolnjevanje zapadlih obveznosti banke. Likvidna sredstva so tista sredstva, ki jih lahko banka kratkoročno spremeni v denar.

Bančna dejavnost je tvegana, saj je transformacija kratkoročnih virov sredstev v dolgoročne kredite vedno povezana z neko negotovostjo. Banka upravlja z likvidnostjo tako, da spremlja denarne tokove, jih preučuje in tudi planira. Oblikuje tudi likvidnostne rezerve, ki jih lahko črpa, kadar njeni plasmaji presežejo razpoložljiva sredstva. Minimalno likvidnostno rezervo predpiše centralna banka (Banka Slovenije). To tveganje je vedno manjše, če ima banka možnost priskrbeti dodatna likvidna sredstva, kadar se znajde v težavnem položaju (Filipič in Markovič-Hribernik 1998).

Likvidnost je za banko pomembna, saj izravnava pričakovana in nepričakovana gibanja v bilanci stanja in zagotavlja rast. Za Banko Slovenije (2007, 30) je banka likvidna, kadar je sposobna v razumnem času in po razumni ceni pridobiti potrebne vire sredstev (bodisi z zadolževanjem ali s prodajo sredstev). Cena likvidnosti pa je tržno pogojena in je odvisna od tveganosti banke, kakršno zaznava trg. Povečana potreba po likvidnosti se običajno pojavi, če (prav tam, 30):

- odide večji vlagatelj;
- je velik del vlog kratkoročne narave;
- je velik del kreditov slabih (ni denarnega toka);
- se obeta koriščenje večjega dela neizkoriščenih odobrenih okvirnih kreditov;
- je koncentracija kreditov v gospodarskem sektorju s finančnimi problemi.

Banka izboljša svojo likvidnost, če (prav tam, 30):

- poveča visoko likvidna sredstva;
- poveča zadolženost s krajšo ročnostjo;
- zmanjša sredstva z daljšo ročnostjo;
- poveča obveznosti z daljšo ročnostjo;
- poveča kapital.

Naložbe banke v likvidni obliki predstavljajo za banko relativno izgubo zaslužka glede na druge donosnejše naložbene možnosti, zato je ključno vprašanje pri upravljanju likvidnosti iskanje optimalnega razmerja med likvidnostjo in dobičkonosnostjo banke (Banka Slovenije 2007, 30).

2.3.1 Bančno načelo likvidnosti

Fišer piše, da so banke pri svojem poslovanju vezane na strožja načela, kot sicer veljajo za gospodarske družbe. Zaradi zavarovanja vlagateljev oziroma komitentov ter zaradi samega pomena in narave bank ter njihove finančno in socialno-ekonomske funkcije je takšna ureditev nujna. Med osnovna načela bančnega štejemo načelo likvidnosti, načelo varnosti, načelo rentabilnosti in načelo tržnosti (Fišer 2010, 16).

Bančno načelo likvidnosti je vedno na prvem mestu, njegovo nespoštovanje ima lahko hude negativne posledice ne le za banko, temveč tudi za njene komitente. Banka je likvidna vselej, ko je sposobna izpolnjevati svoje dospele obveznosti (prav tam).

Načelo likvidnosti narekuje bankam skladnost med sredstvi in roki naložb oziroma plasmajev. To pomeni, da si mora banka prizadevati, da kratkoročne vire porablja za kratkoročne naložbe, za dolgoročne naložbe pa mora banka razpolagati z dolgoročnimi sredstvi. To načelo ja za bančno poslovanje tako pomembno, da ga imenujejo »zlato bančno pravilo«. Če se banka tega načela ne drži, postane nelikvidna, kar pa lahko vodi tudi v njen stečaj (Filipič in Markovič-Hribernik 1998).

Zaradi pomena, ki ga ima, je likvidnost potrebno skrbno upravljati, tako vsakodnevno kot dolgoročno, predvsem pa z vsemi znanimi in prihajajočimi orodji, saj je likvidnost temelj zaupanja vseh komitentov banke – tako varčevalcev kot posojilojemalcev, ki so pravzaprav glavni akterji v zgodbi o bankinem uspehu (Muhič 2000, 138).

2.3.2 Likvidnostno tveganje

Bančna dejavnost in njeno poslovanje je podvrženo različnim vrstam tveganj, ki so po obsegu in vsebini različna. *Likvidnostno tveganje* je tveganje nastanka izgube zaradi nesposobnosti banke, da bi poravnala vse svoje dospele obveznosti, kar ima za posledico, da se je le-ta zaradi nezmožnosti zagotavljanja zadostnih sredstev prisiljena zadolževati po bistveno višjih cenah od običajnih. Takšni dogodki v velikem obsegu pa lahko vplivajo na poslovanje in stabilnost banke oziroma na njene prihodke in kapital. Likvidnost je sposobnost banke vzdržati zmanjšanje vlog, poravnati zapadle obveznosti in povečevati finančna sredstva (Banka Slovenije 2007, 29).

Elementi likvidnostnega tveganja (Banka Slovenije 2007, 30-32):

- Po strukturi obveznosti (Struktura vlog po produktih, vrsti vlagateljev, dospelosti in stabilnost obveznosti).
- Koncentracija obveznosti (Likvidnostni problemi posameznega vlagatelja, ali v primeru, ko zapade večje število vlog v krajšem časovnem obdobju).
- Dostop do virov (Z zbiranjem vlog, njihova zanesljivost, stalnost, zadolžitveni potencial banke na trgu ali z izdajo delnic).
- Likvidnost sredstev (Glede na strukturo obveznosti in potencialno rast finančnih sredstev se ocenjuje ustreznost vrste in obsega likvidnih finančnih sredstev ter možnost njihove unovčljivosti).
- Razmik v dospelosti obveznosti in sredstev (Do razmika v dospelosti obveznosti in sredstev prihaja zaradi osnovne funkcije banke, to je transformacije vlog s krajšo ročnostjo v dolgoročnejša sredstva).
- Trendi (Ocena prihodnjih gibanj pokaže potencialno smer gibanja likvidnostnega tveganja in nakaže morebitne likvidnostne probleme banke).

Banke se vsakodnevno soočajo s stalnim spreminjanjem svoje likvidnosti, zato je upravljanje likvidnosti njihova dnevna odgovornost, ki mora biti vnaprej skrbno načrtovana (najmanj 365 dni). Banka, ki dobro upravlja svojo likvidnost, skrbno nadzira stanje gotovine in skrbi za nizko stopnjo likvidnostnega tveganja (Muhič 2000, 133).

Dejavniki, ki vplivajo na likvidnostne potrebe in na katere moramo biti pozorni pri preučevanju načrtovanja likvidnosti (prav tam, 134):

- *Novo povpraševanje po kreditih*: neizkoriščene (dane) kreditne linije; potrošniški krediti, ki jih omogočajo bančne kartice; širjenje poslovne dejavnosti in rast banke.
- *Potencialne izgube depozitov*: struktura virov; struktura depozitov po komitentih (prebivalstvo, javni sektor, podjetja ...); delež največjih depozitarjev; sezonsko ali ciklično nihanje v depozitih.

3 BASELSKI KAPITALSKI SPORAZUMI

Mednarodno sodelovanje pri nadzoru bank poteka v dveh temeljnih smereh: z večanjem učinkovitosti nadzora nad bankami z mednarodnim poslovanjem in s postavljanjem minimalnih standardov kapitalske ustreznosti bank (Fišer 2009, 111).

3.1 Komite za nadzor bank

Ni veliko primerov, v katerih bi lahko zaznali tako visoko stopnjo vplivnosti in ugleda, kot ga najdemo pri delovanju Baselskega Odbora za nadzor bank in dokumentih, ki jih pripravlja. Baselski Odbor za bančni nadzor (BCBS) so leta 1974 ustanovili guvernerji centralnih bank držav članic G-10. Odbor je bil ustanovljen kot odgovor na vrsto kriznih pojavov v mednarodnem denarništvu v minulih petindvajsetih letih. Ti pojavi so v posameznih državah škodljivo vplivali na narodnogospodarsko likvidnost in ogrozili mednarodno finančno sodelovanje. Temeljna usmeritev Odbora je določanje skupnih prvin nadzora nad domačimi in mednarodno delujočimi bankami. Med temeljnimi cilji Odbora je težnja po krepitvi kapitalske moči mednarodnih bank kot sredstva za utrjevanje stabilnosti mednarodnega bančnega sistema (Borak 1997, 9).

Primarna naloga Odbora je bila določitev postopkov za izboljšanje sistemov zgodnjega opozarjanja. Baselski odbor za nadzor bank se sestaja štirikrat letno. Sestavljen je iz tridesetih delovnih skupin, ki o svojem delu poročajo guvernerjem centralnih bank držav članic G-10 (Fišer 2009, 111).

3.2 Basel I

Primarna vloga kapitala je, da deluje kot blažilnik za nepričakovane izgube in s tem ščiti njene vlagatelje. Osnovni namen kapitalskega sporazuma Basel I je bil predvsem okrepiti kapitalsko osnovo bank in tako povečati stabilnost mednarodnega finančnega sistema, ter izenačiti pogoje poslovanja za vse udeležence na trgu (BCBS 2001a, 11). V začetni fazi je kapital služil predvsem za pokrivanje kreditnega tveganja bank. Po dopolnitvi sporazuma leta 1996 pa je leta vključeval še kapitalske zahteve za tržna tveganja (Fišer 2010, 60). Basel I določa minimalne kapitalske zahteve v višini 8 % bančnega kapitalskega razmerja, to je koeficienta med kapitalom in kreditnim tveganjem sredstev banke (Fišer 2009, 111).

Prvi baselski sporazum določa za mednarodno delujoče banke držav članic skupine G-10 minimalni kapitalski standard v višini vsaj 8 % tveganju prilagojene aktive. Sporazum določa kapital banke dvostopenjsko, in sicer temeljni kapital ali kapital 1. reda (angl. core capital, tier 1 capital), katerega naj bi bilo najmanj 4 %, in dodatni kapital ali kapital 2. reda (angl. supplementary capital, tier 2 capital). Pri tem je temeljni kapital sestavljen iz »najkvalitetnejšega kapitala«, to je osnovni kapital/navadne delnice in rezerve bank - zadržani

dobički, elemente dodanega kapitala pa predstavljajo drugi predpisani notranji in zunanji viri (BCBS 2001a, 11).

Čeprav je sprejetje kapitalskega sporazuma dobro vplivalo na finančno industrijo, je le-ta z leti postajal deležen vse številčnejših kritik. Bančna industrija je kot dokaz njegove zmanjšane učinkovitosti izpostavljala negativne vplive na poslovanje bank. Tudi vse večje in boljše razumevanje njegovih konceptualnih pomanjkljivosti s strani regulatorjev je vodilo k korenitim spremembam obstoječe kapitalске regulative (Sušnik 2001a, 1).

Kljub temu, da so uveljavljena pravila Basla I izrazito prispevala k urejenim standardom enotnega evropskega trga, pa se je pokazala potreba po njihovi nadgradnji zaradi naslednjih pomanjkljivosti (Rotovnik 2004, 1-2):

- Grobe ocene kreditnih tveganj so se odrazile v pregrobih merah tveganj.
- Tržne inovacije so omogočile finančnim institucijam učinkovito arbitražo pri neusklajenostih med lastno alokacijo kapitala institucije po tveganjih ter minimalnimi kapitalskimi zahtevami.
- Trenutna pravila ne predvidevajo ustreznih možnosti za priznavanje tehnik za zmanjševanje kreditnega tveganja.
- Nepopolna obravnava tveganj v obstoječih direktivah, vključno z operativnim tveganjem, ki trenutno niso podvržena nikakršnim kapitalskim zahtevam.
- Pomanjkanje zahtev za nadzornike glede evaluacije dejanskega profila tveganosti kreditnih institucij z vidika ustrezne višine potrebnega kapitala.
- Pomanjkanje zahtev za sodelovanje med nadzorniki, ki je v okolju rastočega trenda čezmejnega poslovanja vedno bolj potrebno zaradi zmanjševanja regulatornih ovir.
- Pomanjkanje zahtev po ustreznih tržnih razkritjih, ki so nujna za uveljavljanje tržne discipline ter zanesljive informacije za odločanje tržnih udeležencev.
- Premajhna fleksibilnost regulatornega okvira na ravni EU sistema, zaradi česar regulatorna in nadzorniška orodja težko dohajajo hiter razvoj finančnih trgov in prakso upravljanja tveganj.

Naštete pomanjkljivosti so spodbudile začetek razvoja Basla II, ki je nato nasledil in zamenjal svojega predhodnika. Za uspeh Basla I med drugim štejemo določitev minimalne ravni kapitalске ustreznosti za mednarodno aktivne banke v višini 8 %, ki je še danes veljaven standard.

3.3 Basel II

Sporazum Basel I je zaradi velikih sprememb, do katerih je prišlo na finančnih trgih, postajal vse bolj neučinkovit. Kazalec kapitalske ustreznosti ni bil več dober pokazatelj resnične tveganosti in posledično prave kapitalske moči bank. Zaradi premajhne diferenciacije med dolžniki, ki jo je omogočal sistem tehtane tvegane aktive bank, je bilo izračunano ekonomsko tveganje, ki so ga banke prevzemale, pogosto le slab približek dejanskega stanja. Stara metodologija je spodbujala kapitalsko arbitražo in ni upoštevala številnih finančnih inovacij, namenjenih učinkovitemu obvladovanju tveganj. Basel I je premalo upošteval tako imenovana nekreditna tveganja, ki so v zadnjih letih pridobila na pomenu (Sušnik 2000, 1).

Preglednica 1: Primerjava sprememb med Baslom I in Baslom II

BASEL I	BASEL II
Metodologija, ki temelji na matematičnih formulah.	Metodologija, ki temelji na internih modelih bank in dveh kvalitativnih stebrih - regulatornem nadzoru in tržni disciplini.
Pristop za merjenje kreditnega tveganja, določen v standardu, ustreza vsem bankam, ne glede na velikost (»one size fits all«).	Posamezna banka ima na voljo več pristopov za merjenje kreditnega tveganja (tri); izbrati mora enega.
Slabša diferenciacija kreditnega tveganja - izračun izpostavljenosti tveganju po sporazumu je slab približek dejanskega tveganja, kar spodbuja kapitalsko arbitražo.	Večja diferenciacija kreditnega tveganja - izračun bolj prilagojen dejanski tveganosti; zaradi približevanja regulatornega kapitala dejanskemu ekonomskemu tveganju bank, so spodbude za kapitalsko arbitražo zmanjšane.
Omejeno priznavanje tehnik za zmanjševanje kreditnega tveganja.	Večje priznavanje tehnik za zmanjševanje kreditnega tveganja (širše priznavanje instrumentov zastave in garancij, bilančno pobotanje, kreditni derivativi).
Ni kapitalskih zahtev za operativno tveganje.	Eksplisitne kapitalske zahteve za operativno tveganje.
Ne obravnava drugih tveganj, kot so obrestno tveganje iz bančnih postavk, tveganje koncentracije, likvidnostno tveganje, pravno tveganje, ipd.	V okviru regulatornega nadzora obravnava tudi druga tveganja.
Ne obravnava poslov listinjenja. ¹	Definira pravila za obravnavo listinjenja.

Vir: Sušnik 2001b, 43.

Omenjene kritike so baselski komite spodbudile, da je junija 1999 izdal predlog novega kapitalskega sporazuma (New Capital Adequacy Framework), ki naj bi nadomestil sporazum iz leta 1988 (Basel Capital Accord). Cilj Basla II je bil ohraniti poslanstvo starega sporazuma, in sicer promoviranje varnosti in stabilnosti finančnega sistema, hkrati pa naj bi odpravil vse

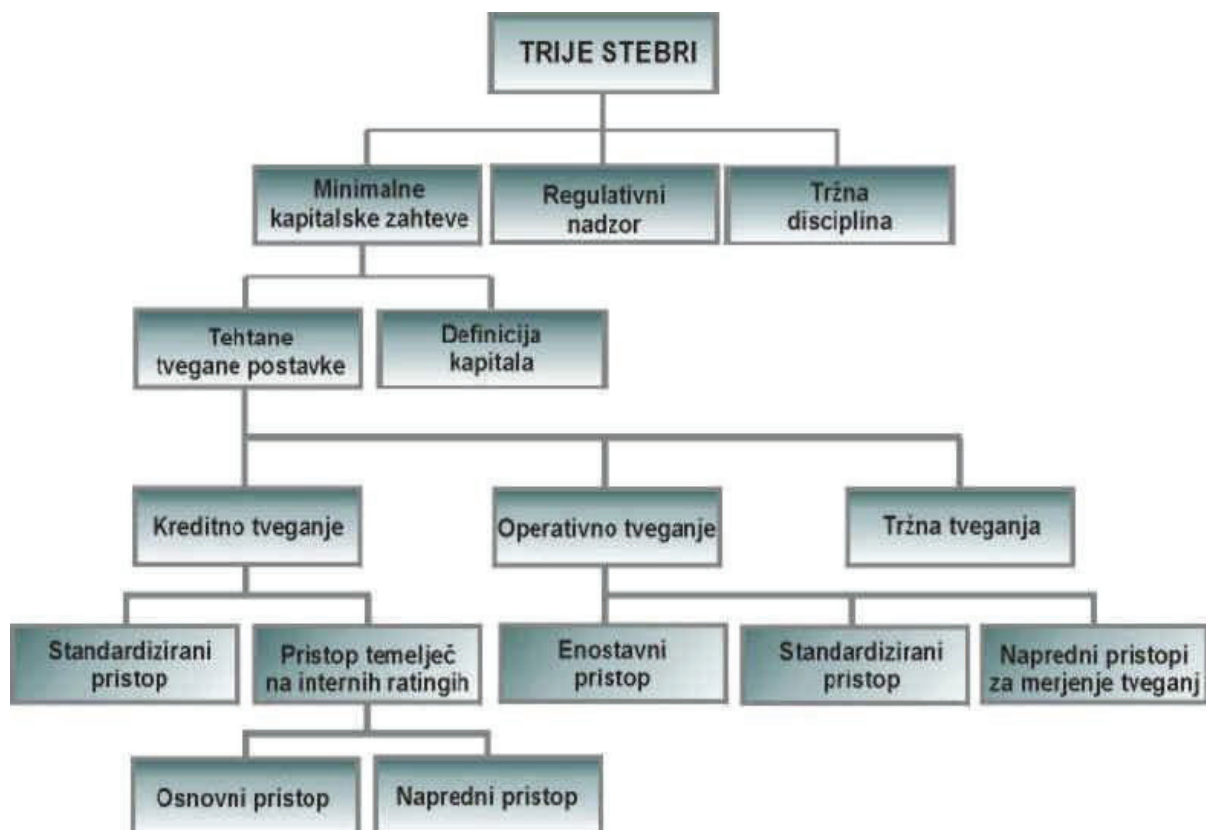
¹ Preoblikovanje hipotekarnih in drugih posojil v vrednostne papirje, s katerimi se trguje na organiziranih trgih vrednostnih papirjev (slovar finančnih izrazov).

njegove pomanjkljivosti (Sušnik 2000).

Od predloga pa do popolne uveljavitve nove regulative je preteklo kar nekaj časa. Po dolgem usklajevalnem obdobju je 1. januarja 2007 zaživela končna različica Basel II, ki je nadomestila dogovor iz leta 1988. Novi sporazum naj bi izboljšal prožnost merjenja kapitala bank in hkrati povečal občutljivost kapitala na različna tveganja bančnega poslovanja (Fišer 2010, 60). Novi tristebni sistem določanja kapitala bank, ki ga uvaja Basel II, predstavlja revizijo in hkrati nadgradnjo starega kapitalskega sporazuma.

Basel II temelji na treh komplementarnih stebrih:

1. steber: minimalne kapitalske zahteve (Minimum capital requirements);
2. steber: regulativni nadzor (Supervisory review);
3. steber: tržna disciplina (Market discipline).

Slika 1: Osnovna struktura Basla II

Vir: Štrajner in Jovan 2004.

Trije stebri Basla II se medsebojno dopolnjujejo. Vloga regulatornega nadzora je, da poskuša zagotoviti pravilen, učinkovit in pošten proces alokacije kapitala v okviru določanja minimalnih kapitalskih zahtev, medtem ko tržna disciplina spodbuja banke in njihova vodstva k skrbnemu obvladovanju tveganj in transparentnemu poslovanju, nadzornike pa k izvajanju nadzora (Rubin 2002a).

Prvi steber: Minimalne kapitalske zahteve

To je najpomembnejši steber novega kapitalskega sporazuma, ki definira način ugotavljanja minimalnih kapitalskih zahtev. Tudi po novi kapitalski ureditvi je minimalni količnik kapitalske ustreznosti določen v višini 8 %, vendar pa je to le potrebn, in ne vedno tudi zadostni pogoj za zagotovitev varnega poslovanja banke. Nova, spremenjena metodologija za merjenje kreditnega tveganja naj bi bila bolj občutljiva na različne stopnje tveganja v bankah in zato bolj prilagojena realnosti na finančnih trgih. Novost, ki jo uvaja novi sporazum, je poleg kreditnega in tržnega tveganja še izračun kapitalskih zahtev za operativno tveganje (Fišer 2010, 62-63).

Shema: Koeficient kapitalske ustreznosti (BCBS 2001b, 3):

$$\text{Min. kapitalski koeficient 8 \%} = \frac{\text{celotni kapital}}{\text{kreditno tveganje} + \text{tržna tveganja} + \text{operativno tveganje}}$$

Minimalne kapitalske zahteve se v standardu Basel II lahko merijo na dva načina. Kateri pristop bodo banke uporabljale, je odvisno od njih samih, vendar pa kompleksnejši kot je pristop, nižje so minimalne kapitalske zahteve.

Prvi način je merjenje s pomočjo standardiziranega pristopa. Pri tem načinu se banke poslužijo ocen bonitetne hiše (kot npr. Standard&Poor). Na podlagi teh ocen, ki se nanašajo na dolžnika banke, banka izračuna tveganost terjatve in na podlagi tega zagotovi zadostno količino kapitala (Fišer 2010, 114).

Gre za najenostavnejšega izmed pristopov, ki jih lahko banke uporabljajo. Merjenje temelji na nekoliko bolj razčlenjeni lestvici za tehtanje terjatev, s katero se želi regulatorni kapital približati ekonomskemu tveganju, s katerim se banke soočajo pri poslovanju. Za največjo spremembo v sedanji metodologiji pa velja možnost uporabe zunanjih ratingov določanja tveganosti terjatev. Enostavnost standardnega pristopa botruje njegovi široki uporabi v bankah po vsem svetu, čeprav je z vidika kapitalskih spodbud za banko manj ugoden (Rubin 2002b, 31).

Uporaba ocen zunanjih ocenjevalnih agencij zagotovo pomeni največjo spremembo pri določanju tveganosti posameznih držav in dolžnikov. Nova ocenjevalna lestvica za države je prikazana v preglednici 2 (Sušnik 2001a, 4).

Preglednica 2: Stopnje tveganja oz. uteži za države in banke po novi kapitalski shemi

Dolžnik		Ocena tveganosti terjatev v % (utež)					
		AAA do AA-	A+ do A-	BBB+ do BBB-	BB+ do B-	pod B-	nerangirane terjatve
Države		0	20	50	100	150	100
Banke	a)	20	50	100	100	150	100
	b1)	20	50	50	100	150	50
	b2)	20	20	20	50	150	20

Vir: BCBS 2001b.

Drugi način za izračunavanje kapitalske ustreznosti temelji na internih ratingih. Ta pristop je novost v Baselskih standardih. Po njem bo banka sama izračunavala kapitalsko ustreznost glede na tveganost terjatev. Vendar bo za uporabo lastne metodologije morala dobiti dovoljenje nadzornika (drugi steber), ki bo preveril način, kako banka spremlja in diferencira svoja tveganja. Zaradi zahtevnosti te metodologije je pričakovati, da bo v praksi malo bank uporabljalo ta pristop (Fišer 2010, 114).

Osnovni cilj pristopa izračunavanja kapitalske ustreznosti, ki temelji na internih ratingih,² je zajeti pravo tveganje posameznih naložb. Za uporabo tega pristopa morajo banke izpolnjevati visoke minimalne standarde, ki omogočajo visoko stopnjo diferenciacije, zato naj bi ga uporabljale predvsem bolj »sophisticirane« banke. Nov pristop omogoča večje razlikovanje med razredi tveganj in upošteva tudi faktorje, ki jih ocene bonitetnih agencij slabo ali sploh ne poznajo (Sušnik 2000).

Drugi steber: Regulativni nadzor

Glavna naloga drugega stebra je zagotavljati, da banke dejansko razpolagajo s kapitalom, ki ustreza njihovi tveganosti in poslovni strategiji. Nadzorniki morajo v okviru drugega stebra preverjati, ali je ocena banke o potrebnem regulatornem kapitalu ustrezna. Tveganost banke je odvisna od tveganja, ki ga banka prevzema, in od kvalitete procesov upravljanja s tveganji. Pri ocenjevanju tveganosti banke morajo nadzorniki upoštevati ustreznost procesov upravljanja s tveganji, učinkovitost notranjih kontrol in kvaliteto upravljanja banke. V primeru, da je kapitalska ustreznost banke ogrožena, morajo nadzorniki ustrezno ukrepati (zahteva po povečanju min. količnika nad 8 % je le eden od možnih ukrepov). Glavni cilj Basla II je zagotoviti ustrezen obseg kapitala, vendar to ni zadosten pogoj, če banka slabo upravlja s tveganji. Funkcija drugega stebra je, da kvalitativno dopolnjuje prvi steber, in preko

² Interni rating je celosten kazalnik tveganja, ki se nanaša na posameznega komitentta banke. Rating sistem zajema konceptualno mero za izgubo, metodologijo za ocenjevanje tveganja in dodeljevanje ratingov, razčlenitev odgovornosti ključnih zaposlenih in navedbo interne uporabe informacij, pridobljenih v postopku ugotavljanja ratingov (Sušnik 2001a, 7).

regulatornega nadzora spodbuja banke k razvijanju novih in izboljšanju obstoječih tehnik upravljanja s tveganji. Namen drugega stebra je razviti oz. izboljšati kulturo tveganja v banki (Kovač 2003, 24-30).

Vsebina regulativnega nadzora je zajeta v štirih osnovnih načelih (Sušnik 2000, 7):

- Banke morajo svojo kapitalsko ustreznost prilagajati tveganosti svojega poslovanja ter tako paziti, da ves čas poslujejo nad predpisanim minimumom. V nasprotnem primeru morajo nadzorniki takoj zahtevati povečanje kapitala.
- Banke morajo imeti vzpostavljen sistem za celovito oceno njihove kapitalске ustreznosti, ter izdelane strategije za doseganje in vzdrževanje ustrezne kapitalске moči.
- Naloga nadzornikov je stalno preverjanje in vrednotenje ocene kapitalске ustreznosti banke, njihove strategije, in tudi izpolnjevanje predpisanega kap. minimuma.
- Takoj, ko obstaja nevarnost, da se kapital banke zniža pod varni nivo (prudent), morajo nadzorniki ukrepati.

Drugi steber predstavlja formalizacijo vseh najboljših nadzornih praks na področju kapitala in kapitalске ustreznosti bank.

Tretji steber: Tržna disciplina

Tržna disciplina je s »postavitevijo« tretjega stebra prvič dobila eksplicitno definirano vlogo v kapitalskih standardih. S premikom kapitalске regulative k procesno orientirani postaja koncept kapitalске ustreznosti manj jasen in težje obvladljiv. Zato vključitev tržnih udeležencev kot objektivnih opazovalcev upravljanja s tveganji in sistemov interne alokacije v bankah lahko pomeni pomembno dopolnilo k regulativnemu nadzoru (drugi steber). Prav tako pomembna je vloga tržnih udeležencev kot »nadzornikov« nadzornikov. To je še posebej pomembno pri izvajanju diskrecije in presoje subjektivnih, kvalitativnih parametrov kapitalске ustreznosti s strani nadzornikov, ki lahko naleti na močan politični odpor bank in vseh drugih zainteresiranih. Nadzorniki lahko tržno disciplino uporabijo kot instrument za borbo proti vsem takim silam, saj trg služi kot dokaz za to, da je bilo ravnanje nadzornikov pošteno in pravilno. Razkritje in transparentnost sta potrebna, vendar ne zadostna pogoja za učinkovito delovanje tržne discipline. Obstajati morajo tudi ustrezne spodbude za tržne udeležence k analiziranju razpoložljivih informacij in izvrševanju discipline prek odzivanja na te informacije. Tržna disciplina deluje v praksi samo v primeru, če se udeleženci trga odzovejo na tržne signale s spremembo svojega vedenja (Sušnik 2001a, 14).

Baselski odbor za bančni nadzor namerava povečati tržno transparentnost z namenom, da bi lahko tržni udeleženci lažje ocenjevali kapitalsko ustreznost posamezne banke. Ob uveljavitvi tretjega stebra nove kapitalске sheme bodo morale banke najmanj enkrat letno v svojih poslovnih poročilih razkriti podrobne podatke o svojem poslovnem rezultatu, finančnem položaju, strategijah obvladovanja tveganj, izpostavljenosti tveganjem, strukturi

kapitala, oblikovanih rezervacijah za kritje potencialnih izgub iz naslova kreditnega in ostalih tveganj ter osnovne podatke o managementu banke (Rotovnik 2003, 38).

K večji tržni disciplini torej lahko največ prispevajo tržni udeleženci sami. Učinkovita tržna disciplina temelji na zanesljivih in pravočasnih informacijah, ki omogočajo tržnim udeležencem ustvarjanje realnih sodb o tveganosti poslovanja bank in potemtakem sprejemanje informiranih poslovnih odločitev. Banke naj bi tako objavljale podatke o svojem kapitalu, izpostavljenosti tveganjem, kapitalski ustreznosti, vsaj enkrat letno v svojih poslovnih poročilih. Razkrile naj bi tudi vse pomembnejše kvantitativne in kvalitativne podrobnosti o svojem finančnem položaju, rezultatu, obvladovanju tveganj ipd. (Sušnik 2001a, 15).

Finančna kriza leta 2007 je pokazala vse pomanjkljivosti Basla II. Propadi bančnih in finančnih institucij v ZDA, Evropi in drugod po svetu, so spodbudili trezen razmislek o omejitvah dosedanje ureditve. Kapital, ki ga je zahteval Basel II, je neustrezen in še zdaleč ni zadoščal, da bi banke zavaroval pred propadom.

Baslu II se očita (Atik 2011):

- Prva slabost je lažen občutek varnosti (Verovanje v učinkovitost Basla II in trdnost nadzora s strani bančnih nadzornikov).
- Druga slabost je prevelik poudarek na bonitetnih agencijah.
- Tretja slabost je njegova cikličnost (Težnja, ki jo ima regulativa Basel II, k poslabševanju gospodarskih nihanj).
- Sistemske banke (Poslovanje velikih finančnih institucij je med seboj tako povezano, da zlom in kriza ene institucije vpliva na ostale ter posledično na vse gospodarstvo, ta pojav pa krizo le pogloblja).

Resti in Sironi (2010) poleg naštetih slabosti Basla II poudarjata še:

- Kakovost kapitala.
- Likvidnost (Kriza je jasno pokazala potrebo po izboljšanju merjenja in upravljanja likvidnostnega tveganja).
- Arbitraže s tveganji v trgovalni knjigi (Finančne institucije so večinoma izgube iz kreditiranja prenašale iz bančne knjige v trgovalno knjigo zaradi manjših kapitalskih zahtev pri enakem tveganju - predvsem v okviru pristopa notranjega modela).

Ob izbruhu finančne krize se je pojavilo vprašanje, ali lahko finančno krizo preprosto pripišemo standardom Basla II? Dejstvo je, da je finančna kriza razkrila vse napake tega sporazuma. Postal je jasno, da so potrebne konceptualne spremembe glede kapitalskih zahtev, povsem očitno pa je finančna kriza pokazala, da bodo banke morale v prihodnje imeti več kapitala ali pa manj naložb v tvegane izvedene vrednostne papirje. Baselski komite je 30. marca 2009 poudaril, da bo v prihodnosti potrebna jasnejša zakonodaja, ki bo povrnila zaupanje v bančni sektor. Začel je pripravljati čvrst nadzorni in normativni okvir za bančni sektor, ki bo moral vsebovati predvsem spremembe in dopolnitve na naslednjih področjih (Štiblar 2010, 182-183):

- kapitalska ustreznost,
- čvrsti standardi glede bančne likvidnosti,
- izboljšave glede upravljanja s tveganimi naložbami, vodenja in bančnega nadzora,
- večja transparentnost.

4 BASEL III: NOVOSTI NA KAPITALSKEM IN LIKVIDNOSTNEM PODROČJU

Kot odziv na katastrofalne posledice zadnje finančne krize je nastal nov regulativni okvir – Basel III (Doles 2013a).

4.1 Razlogi in cilji

Sporazuma Basel I in Basel II imata tudi svoje pomanjkljivosti, kar dokazuje zadnja finančna kriza iz leta 2007. Kot odgovor na katastrofalne posledice zadnje krize je BCBS leta 2010 sprejel nov kapitalski sporazum. Basel III je namenjen predvsem izboljšanju sposobnosti bančnega sektorja, da absorbira šoke, ki izhajajo iz finančnih in gospodarskih kriz, izboljšanju upravljanja s tveganji, izboljšanju vodenja bank in okrepitvi preglednosti bančnega poslovanja ter izboljšanju razkritij bančnih izkazov. Uvaja pomembne spremembe tako na področju specifičnih tveganj za posamezno banko, kot tudi sistemskih dejavnikov tveganja (Doles 2013a).

Preglednica 3: Prikaz časovnega okvira implementacije Basla III (v %)

Faze	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kapital							
Finančni vzvod			Začetek objave			Prehod na 1. steber	
Navadni kapital CET1	3,5	4,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Varovalni kap. blažilnik				0,625	1,25	1,875	2,5
Navadni kapital plus varovalni kap. blažilnik	3,5	4,0	4,5	5,125	5,75	6,375	7,0
Proticiklični kapitalski blažilnik				0,625	1,25	1,875	2,5
Dodatna kapitalaska zahteva za SIFIs				1-2,5 v progresivnem razmerju s CET 1 in dodatno 1 zahtevo za najpomembnejše SIFIs			
Temeljni kapital	4,5	5,5	6	6	6	6	6
Celotni kapital	8	8	8	8	8	8	8
Celotni kapital plus varovalni kap. blažilnik	8	8	8	8,625	9,25	9,875	10,5
Likvidnost							
Kazalnik likvidnostnega tveganja			60	70	80	90	100
Kazalnik likvidnostnega financiranja						Predstavitev minimalnega standarda	

Vir: BCBS 2013c.

V letih pred finančno krizo so bile banke redno nagrajene za svoje agresivno poslovanje. Bankam, ki so izkazovale naraščajoče donose na njihov kapital, so cene delnic hitro naraščale, tistim pa, ki so bolj umirjeno vlagale, so cene delnic stagnirale ali celo rahlo padale. Podobno je bilo tudi z nagradami uprav in zaposlenih. Banke so se v bitki za čim boljše rezultate izpostavljale prevelikim tveganjem. Bilančna in zunaj bilančna izpostavljenost je naraščala, temu pa ni sledila rast kapitala, ki je potreben za pokrivanje izgub v primeru slabega poslovanja. Svoje je k finančni krizi prispevalo tudi nenatančno in neučinkovito upravljanje likvidnostnega

tveganja. Mnoge banke so preobsežno financirale dolgoročna sredstva s kratkoročnimi viri ter se tako izpostavljale likvidnostnemu tveganju financiranja (Doles 2013a).

4.2 Novosti za banke na kapitalnem področju

Poglavitni namen novega kapitalnega sporazuma Basel III je okrepiti globalne kapitalne in likvidnostne standarde, ter tako povečati prožnost bančnega sektorja. Cilj reforme je izboljšati sposobnost bančnega sektorja, da absorbira šoke, ki izhajajo iz finančnih in gospodarskih kriz, ne glede na vir, ter tako zmanjšati tveganje prelitja iz finančnega sektorja na realno gospodarstvo (BCBS 2010b, 1). Kombinacija strožje opredelitve kapitala, višjih minimalnih kapitalnih zahtev in uvedba novih kapitalnih blažilnikov bo zagotovila bankam možnosti, da bodo lahko bolje vzdržale obdobja gospodarskega in finančnega stresa, kar bo tudi pripomoglo k gospodarski rasti (Doles 2013a).

4.2.1 Povečanje kapitalnih zahtev

Cilj baselskega komiteja je, da z vrsto ukrepov in z izboljšanjem kakovosti, konsistentnosti ter preglednosti kapitalnih osnov povrne stabilnost in zaupanje v bančni sistem ter vzdržnost letnega. Za okrepitev bančnega kapitala ni dovolj, da imajo banke več kapitala. Potreben je širši pristop, ki zagotavlja pravilno delovanje celotnega kapitalnega režima. Baselski odbor teži predvsem k doslednemu izvajanju nove kapitalne regulative (Doles 2013a).

Preglednica 4: Primerjava sprememb v Basel III z Basel II (v %)

Tveganju prilagojen a aktiva	Kapitalske zahteve							Sistemska dopolnila	
	Lastniški kapital			Kapital 1. reda		Skupni kapital		Pro-ciklični blažilec	Dodatna absorpcijska sposobnost za sistemsko pom. fin. institucije
	Min.	Varovalni kapitalni blažilec	Zahtevan	Min.	Zahtev.	Min.	Zahtev.		
Basel II	2			4		8			
Basel III	4,5	2,5	7	6	8,5	8	10,5	0-2,5	1-2,5

Vir: Caruana 2010, 7.

Spremenjene zahteve pri osnovnem kapitalu se dotikajo predvsem delniških družb, katerih kapital mora ustrezati definiciji kapitala najvišje kvalitete³ in tako kot bančni kapital temeljiti predvsem na navadnih delnicah in zadržanem dobičku (BCBS 2009, 14). Nadalje se spremembe nanašajo predvsem na osnovni kapital kot celoto. Kriterij za vključitev v *kapital 1. reda* je popolna sposobnost absorpcije za izgube. Instrumenti, vključeni v osnovni kapital, morajo biti podrejeni, nekumulativne dividende ali kuponi pa brez datuma zapadlosti in brez možnosti odpoklica. Kriza je pokazala, da inovativni instrumenti le poslabšujejo kakovost

³ Lastniški kapital ima pozitivne lastnosti, kot so vpojnost izgub, fleksibilnost glede izplačil dividend in nima zapadlosti. Poleg tega je jassen in transparenten do investitorjev ter temelji na računovodskem konceptu. Zaradi naštetih lastnosti se smatra kot kapital najvišje kvalitete.

kapitala, zato morajo biti v celoti odstranjeni. Novi sporazum ukinja »step-up« klavzulo,⁴ ki je teoretično brez datuma zapadlosti, v praksi pa se pričakuje odpoklic. Ukinjajo se tudi hibridni instrumenti, katerih kuponi so se zaradi negativnega učinka izplačevali tudi v krizi. *Kapital 2. reda* bo poenostavljen, odpravljene so vse podkategorije. Kapital 2. reda mora prav tako biti v celoti podrejen vlagateljem in upnikom in imeti dospelost najmanj 5 let. *Kapital 3. reda* bo odpravljen. Na ta način želijo spodbuditi uporabo kapitala enake kvalitete tako za tržno tveganje, kot tudi za kreditno in operativno tveganje. Od bank se zahteva preglednejše poslovanje in predvsem boljše sestavo kapitala. Zahteve za boljše transparentnost določa opis glavnih značilnosti instrumentov, vključenih v kapital. Za še večjo transparentnost morajo banke vse pogoje ter okoliščine instrumentov, vključenih v regulatorni kapital, javno razkriti na spletnih straneh (prav tam, 15-16).

Višji bodo tudi minimalni količniki kapitalske ustreznosti. Minimalni količnik temeljnega kapitala najvišje kakovosti (v nadaljevanju količnik CET1) se bo zvišal z obstoječih 2 % na 4,5 %, minimalni količnik temeljnega kapitala pa s 4 % na 6 %. Minimalni količnik kapitalske ustreznosti se ne bo spremenil in ostaja 8 %. Dvig minimalne višine količnikov bo postopen (preglednica) in je začel veljati 1. januarja 2015 (Perme 2011).

Namen dodatnih zahtev za sistemsko pomembne finančne ustanove je zmanjšanje možnosti propada velikih finančnih institucij in posledično prelitja v realno gospodarstvo. Ker takim institucijam ni dovoljeno kar prenehati s poslovanjem, je bila med krizo potrebna državna intervencija za povrnitev finančne stabilnosti. Da bi zaščitili javnost pred velikimi stroški takega posega in s tem povečanega moralnega hazarda, so bili sprejeti dodatni ukrepi za zmanjšanje verjetnosti in resnosti problemov, ki izhajajo iz propada globalno sistemsko pomembnih finančnih institucij (BCBS 2013a).

Poleg izpolnjevanja običajnih zahtev Basla III bodo morale globalne, sistemsko pomembne finančne ustanove (Systemically important financial institutions - SIFIs) izpolnjevati višjo kapaciteto absorbiranja izgub, saj predstavljajo večje tveganje za finančni sistem (Doles 2013a). Regulatorja določa metodologijo za ocenjevanje in ugotavljanje globalno sistemsko pomembnih bank (G-SIBs - global systemically important banks). Opisuje tudi dodatne zahteve ter potek postopnega uvajanja zahtev in razkritij, vse z namenom čim bolj preglednega delovanja bank. Prav tako so višje zahteve določene za domače sistemsko pomembne banke (D-SIBs - domestic systemically important banks), ki globalno niso tako pomembne, imajo pa pomemben vpliv v domačem finančnem sistemu in gospodarstvu (BCBS 2012; BCBS 2013a). V Sloveniji so kot sistemske banke prepoznane NLB, NKBM in Unicredit Slovenija (Kenda 2014).

⁴ So dolžniški instrumenti, ki imajo vgrajeno »call« opcijo (ali možnost odkupa s strani izdajatelja), ki ob morebitni neizvršitvi do dogovorjenega datuma sproži povečanje obrestne mere za naprej določen pribitek (step-up).

Zahteva se višjo vpojnost za izgube v obliki dodatnega navadnega lastniškega kapitala (CET1) v razponu od 1 % do 2,5 %, odvisno od velikosti, in posledično sistemske pomembnosti banke. Regulativa vsebuje tudi varovalo »prazno vedro«⁵ v višini 3,5 % CET1, ki služi kot sredstvo za odvrčanje bank, da bi prelahko postale še bolj sistemsko pomembne. Uvajanje se bo začelo s 1. januarjem 2016 in bo do 1. januarja 2019 postalo obvezujoče (BCBS 2013a).

Banka Slovenije (2015) razlaga pojem sistemsko pomembne finančne institucije (SIFI), kot institucije, ki zaradi svoje velikosti, kompleksnosti, čezmejnega poslovanja in povezanosti s finančnim sistemom ne more propasti brez resnih posledic za finančni sistem in gospodarstvo. V navodilu banke obvešča, da bo za sistemsko pomembne finančne institucije od januarja 2016 mogoče uvesti obvezne dodatne kapitalske blažilnike, katerih vrednost se bo lahko gibala med 0 % in 2 % (131. člen CRD IV). Cilj dodatka je povečati sposobnost pokritja izgub. S tem se zmanjša verjetnost stresnih dogodkov in tudi posledic, ki jih ti lahko povzročijo (Banka Slovenije 2015).

Dolgo prehodno obdobje bo pomagalo, da bo bančni sektor lahko izpolnjeval višje kapitalske standarde, s pomočjo zadrževanja ustvarjenih dobičkov in z zbiranjem dodatnega kapitala, medtem ko bi še vedno lahko posojal gospodarstvu (Doles 2013b).

4.2.2 Kapitalski blažilniki in njihov namen

Finančne krize so pokazale, da so izgube v finančnem sektorju lahko ekstremno visoke, kadar gospodarska recesija sledi obdobju čezmerne gospodarske rasti. Izgube lahko povzročijo nestanovitnost v bančnem sektorju s spiralnim učinkom, saj problemi v finančnem sistemu prispevajo k dodatni recesiji v gospodarstvu, kar ima nadaljnji negativni učinek na bančni sektor (Doles 2013a).

Mehanizem kapitalskih blažilnikov bo temeljil na zahtevi po zagotavljanju višje ravni kapitala bank v času povečane ekonomske aktivnosti in kreditne rasti, ki ga bodo banke lahko porabljale v času stresnih razmer. S tem naj bi bila zagotovljena enakomerna rast kreditiranja ter omogočeno normalno poslovanje bank v času gospodarskih in finančnih šokov (Perme 2011).

Varovalni kapitalski blažilnik

Basel III uvaja varovalni kapitalski blažilnik (Capital conservation buffer) 2,5 % nad minimalnimi kapitalskimi zahtevami. Namen varovalnega kapitalskega blažilnika je zagotoviti,

⁵ BCBS je globalno sistemsko pomembne banke razporedil v posamezne razrede – vedra (ang. buckets), v katerih glede na velikost posamezne institucije veljajo višje oziroma nižje dodatne kapitalske zahteve. Najmanjše banke morajo zagotoviti en odstotek, medtem ko morajo največje zagotoviti dodatni kapital v višini 2,5-odstotka navadnega temeljnega kapitala, v razmerju s tveganju prilagojeno aktivo. Najvišji razred, ki zahteva dodatni kapital v višini 3,5-odstotka, je trenutno še prazen (»empty bucket«).

da imajo banke kapital, ki se lahko uporabi za absorpcijo izgub v obdobjih finančnega in gospodarskega stresa. Bankam bo dovoljena »poraba« tega blažilnika v obdobjih stresa. Normalno bodo lahko poslovale naprej, ko bo zaradi izgube raven njihovega kapitala padla v razpon kapitalskega blažilnika. Omejitve se nanašajo izključno na distribucijo dobičkov, ne pa na samo delovanje banke. Vendar pa bolj kot se bodo njihovi regulatorni kapitalski količniki približevali minimalnim zahtevam, večje bodo omejitve glede razdelitve dobička. Ta okvir naj bi okrepil zdrav nadzor in upravljanje bank, saj bo preprečeval neprimerne razdelitve dobičkov bank v bonuse in dividende, ko je kapitalna trdnost banke oslABLJENA (Doles 2013b).

Proticiklični kapitalski blažilnik

Namen proticikličnega kapitalskega blažilnika (Countercyclical capital buffer) je zavarovanje celotnega finančnega sistema pred obdobji pretirane agregatne kreditne rasti. Nadzorniki ga uporabijo za zmanjševanje ali spodbujanje posojil v različnih fazah kreditnega cikla. Ta količnik bo omogočal vzdrževati raven kreditiranja gospodarstva in prebivalstva tudi v času gospodarske krize, po drugi strani pa zmanjševati kreditiranje v obdobjih pretirane agregatne kreditne rasti. Višina blažilnika se bo gibala glede na stanje gospodarskega cikla, in sicer v razponu od 0 % do 2,5 % (Doles 2013a).

Da bi lahko proticiklični kapitalski blažilnik ustrezno deloval in varoval pred naraščanjem sistemskega tveganja, je pomembno:

- *Oblikovanje proticikličnega blažilnika.* Nadzorniki morajo biti pozorni na spremenljivko vrzel kreditov proti bruto domačem produktu glede na njen dolgoročni trend. Ta spremenljivka se je izkazala, da dobro napoveduje začetek potrebe po oblikovanju blažilnika. Ker spremenljivka ni popolnoma zanesljiva, se tudi ne sme uporabljati neposredno, vendar predstavlja zgolj osnovo, ki, poleg drugih spremenljivk, določa primernost uvedbe blažilnika. Nadzorniki morajo upoštevati vse razpoložljive informacije, ki vplivajo na naraščanje sistemskega tveganja (BCBS 2010a). Ko se nadzornik odloči za uvedbo blažilnika, imajo banke 12 mesecev časa, da zagotovijo potreben kapital.
- *Pravočasna sprostitev kapitalskega blažilnika.* Pravi trenutek sprostitve je ključnega pomena za pravilno delovanje tega proticikličnega instrumenta. Pred sprostitvijo blažilnika je treba upoštevati širok nabor informacij, ki nam omogočajo pravočasno sprostitev. Kot spremenljivke, ki nam pomagajo pri oblikovanju pravočasne sprostitve pri BCBS (2010b, 4), navajajo:
 - cene različnih sredstev (Asset prices),
 - razmike kreditnih zamenjav (CDS spreads),
 - ankete o spremembah kreditnih pogojev,
 - rast realnega BDP,
 - podatke o zmožnosti pravočasne poravnave obveznosti nefinančnih subjektov.

Kriterij za sprostitev proticikličnega kapitalskega blažilnika je lahko tudi prehod gospodarske rasti v recesijo. Prehod se opredeli s primerjavo izgub bank (Marković 2011).

Banka Slovenije razlaga proticiklični kapitalski dodatek, ki ga ureja 130. člen CRD IV, kateri se lahko (proticiklično) poveča ali zmanjša, skladno s časovnim spreminjanjem systemskega tveganja. Namen instrumenta je zaščititi bančni sistem pred morebitnimi izgubami, kadar je čezmerna rast kreditiranja povezana s povečanjem tveganj v sistemu kot celoti, kar neposredno povečuje odpornost bančnega sistema. Poleg tega proticiklični kapitalski blažilnik posredno prispeva k zavezitvi ekspanzivne faze kreditnega cikla s tem, da zmanjša ponudbo kreditov oziroma poveča stroške kreditiranja. Ob sprostitvi blažilnika (ob obratu kreditnega cikla) se zmanjša tveganje, da bi zahtevani regulatorni kapital omejeval ponudbo kreditov. Njegova vrednost se lahko giblje med 0 % in 2,5 % tveganju prilagojene aktive, izjemoma tudi više. Osnovno merilo za določitev vrednosti blažilnika je zlasti odstopanje razmerja med krediti in BDP od dolgoročnega trenda. Vendar so zaradi specifičnih ekonomskih značilnosti pomembni tudi drugi relevantni kazalniki (rast celotnega obsega kreditov, rast bančnih kreditov, gibanje cen premoženja ipd.). Blažilnik je bilo mogoče uvesti od januarja 2014, medtem ko je njegova uvedba obvezna od leta 2016 (Banka Slovenije 2015).

Količnik finančnega vzvoda

Ena od značilnosti bančnega sistema, ki se je pokazala med finančno krizo, je poslovanje bank s prekomernim finančnim vzvodom. Kljub temu, da so banke zunaj bilance imele presežni finančni vzvod, so izkazovale dobro upravljanje s tveganji. Ko je na banke kriza najbolj pritisnila, so bile prisiljene v hitro zmanjševanje presežnega finančnega vzvoda. Posledica tega je bil dodaten pritisk na zniževanje cen, kar je še povečalo izgube in zmanjšalo kapital bank ter njihov kreditni potencial (BCBS 2010b, 61). Zato je uvedba stabilne stopnje finančnega vzvoda pomembna, da bi se preprečilo škodljive okoliščine zmanjševanja finančnega vzvoda, saj se le-te prenesejo na celotni finančni sistem oziroma ekonomijo.

Z namenom omejitve prekomerne bilančne in zunajbilančne izpostavljenosti bank, ki smo ji bili priče v preteklosti, je baselski odbor bančnih nadzornikov sprejel odločitev, da uvede nov kazalnik - količnik finančnega vzvoda. Ta bo določal zgornjo mejo izpostavljenosti banke, ne glede na višino tveganj, ki jih te izpostavljenosti nosijo. Služil bo kot dodatno varovalo pred možnimi napakami, ki se lahko pojavijo pri uporabi notranjih modelov za izračun kapitalskih zahtev. Količnik finančnega vzvoda bo predstavljal razmerje med temeljnim kapitalom, izračunanim v skladu z novimi določili, ter knjigovodsko vrednostjo bilančnih in zunajbilančnih postavk, in bo moral presegati 3 %. Uporaba zavarovanj za zniževanje izpostavljenosti ni dovoljena (Perme 2011). Stopnja finančnega vzvoda je preprost, pregleden in ne na tveganjih temelječ varovalni ukrep, ki bo uporabljen kot verodostojen dopolnilni ukrep h kapitalskim zahtevam na osnovi tveganja (Doles 2013a). Baselski komite je določil tranzicijsko obdobje (2013 - 2017), znotraj katerega bodo opazovali učinke tega kazalnika in

tudi, ali sta definicija in višina kazalnika ustrezni za različne modele v celotnem kreditnem ciklu. Banke naj bi začele z razkrivanjem stopnje finančnega vzvoda 1. januarja 2015. Na osnovi rezultatov vzporednega vodenja naj bi v prvi polovici leta 2017 sledila kalibracija ter pregled stopnje finančnega vzvoda in nato prenos v 1. steber Basla III, januarja 2018 (BCBS 2010b, 61-63).

4.3 Novosti za banke na likvidnostnem področju

Visoke kapitalske zahteve so nujen pogoj za stabilnost bančnega sistema, vendar to samo po sebi ne zadostuje. Dobra likvidnost in poostren nadzor izvajanja ukrepov sta enako pomembna. Do danes ni bilo mednarodno usklajenega standarda na tem področju. Baselski odbor je pripravil globalni likvidnostni okvir, ki, tako kot pri kapitalskih standardih, uvaja mednarodno usklajene standarde likvidnosti, ki določajo minimalne zahteve likvidnosti in izenačujejo konkurenčne pogoje na mednarodni ravni (prav tam, 8).

4.3.1 Uvedba novih globalnih likvidnostnih standardov

Že v začetnem delu globalne finančne krize leta 2007, so banke, kljub ustrezni višini kapitala, imele velike težave, ker v preteklih letih svoji likvidnosti niso posvečale dovolj pozornosti. Kriza je spet pokazala, kako pomembna je likvidnost za delovanje finančnih trgov in bančnega sektorja. Pred krizo je bilo za financiranje na voljo dovolj kapitala in po nizki ceni. Hiter preobrat na trgu kapitala je pokazal, kako bliskovito lahko ta likvidnost izhlapi, in kako hudo je lahko, če nelikvidnost traja dlje časa. Bančni sistem je bil zaradi tega pod velikim pritiskom, kar je zahtevalo ukrepanje centralne banke, pa tudi državno pomoč (nacionalizacija in združitve bank), kljub temu je mnogo bank propadlo (prav tam). Kot odgovor na krizo je odbor leta 2008 objavil osnovna načela in smernice dobre prakse obvladovanja likvidnostnega tveganja. Za dopolnitev teh načel je odbor razvil dva nova likvidnostna kazalca. Za doseganje različnih, vendar komplementarnih ciljev, sta bila razvita kazalca LRC (liquidity coverage ratio) in NSFR (net stable funding ratio). Prvi cilj v kazalcu LRC je zagotovitev odpornosti bank na likvidnostno tveganje v zelo kratkem stresnem časovnem obdobju, do 30 dni. Naslednji cilj, ki naj bi ga banke dosegale z izpolnjevanjem kazalca NSFR, pa je odpornost bank na likvidnostno tveganje v daljšem časovnem obdobju, letu dni (prav tam, 1).

4.3.2 Količnik likvidnostnega kritja LCR

Količnik likvidnostnega kritja je merilo kratkoročne likvidnosti banke. Njegovo izpolnjevanje naj bi banki zagotavljalo dovolj visokokakovostnih, neobremenjenih likvidnih sredstev za kratkoročno preživetje. Banke bodo morale imeti portfelj zelo likvidnih sredstev, ki jih bo mogoče enostavno prodati za pokrivanje denarnih odlivov v stresnem obdobju 30 dni (Doles 2013b).

Formula za izračun količnika likvidnostnega kritja (BCBS 2010c, 3):

$$\text{LCR} = \frac{\text{zaloga visokokakovostnih likvidnih sredstev}}{\text{pričakovani neto denarni odlivi v naslednjih 30 koledarskih dneh}} \geq 100 \%$$

Iz enačbe je razvidno, da je LCR razmerje med zalogo visokokvalitetnih likvidnih sredstev in pričakovanimi neto denarnimi odlivi v obdobju do 30 dni. Cilj kazalca LCR je spodbuditi banke, da vzdržujejo zadosten obseg razpoložljivih visokokvalitetnih likvidnih sredstev, ki jih lahko hitro in z malo ali nič izgube vrednosti namenijo za pokrivanje neto kumulativnih denarnih odlivov (Kos in Kosič 2010, 47).

V primeru stresne situacije v obdobju naslednjih 30-ih dni se neto denarni odliv izračuna kot razlika med pričakovanimi denarnimi prilivi in odlivi (preostala zapadlost do 30 dni), pri čemer se posamezne aktivne in pasivne postavke bilance banke upoštevajo s ponderji, kot jih bo določil regulator. V kreditni portfelj se vključujejo samo najbolj kvalitetna posojila, za katera banka ocenjuje dejansko možnost poplačila (angl. »fully performing loans«), na pasivni, odlivni strani, pa ima pomemben vpliv delež depozitov z jamstvom države. Za pokrivanje neto denarnih odlivov morajo banke vzdrževati zadostne razpoložljive visoko kvalitetne likvidnostne rezerve, ki so predstavljene v nadaljevanju (prav tam).

Visokokvalitetne likvidne naložbe so:

- denar,
- sredstva na računu pri centralni banki,
- tržni dolžniški vrednostni papirji - prvovrstni, zastavljivi pri centralni banki (ki jih niso izdale finančne institucije),
- državni ali centralnobančni dolg, izdan v domači valuti države, v kateri posluje banka.

Ta sredstva predstavljajo razpoložljive likvidnostne rezerve banke, ki jih ima le-ta na razpolago za pokrivanje neto denarnih odlivov v predvideni stresni situaciji v naslednjem 30-dnevnem obdobju. Sredstva, ki se uvrščajo v to kategorijo, morajo biti likvidna na finančnem trgu tudi v času krize, kar pomeni, da jih banka lahko v zelo kratkem času in brez dodatnih izgub pretvori v denar in s tem poplača zapadle obveznosti ter so zastavljiva pri centralni banki (angl. »eligible«). Zelo konservativna (prvotna) definicija likvidnih sredstev za potrebe izračuna kazalnika LCR je kot primerno premoženje vključevala denar, rezerve pri centralni banki in prvovrstne državne vrednostne papirje; 0-odstotna stopnja tveganja po standardiziranem modelu po Baslu II, kar predstavlja kreditne ocene (AAA, AA+, AA in AA-).⁶ Nekoliko širša definicija visokokvalitetnih likvidnih naložb vključuje tudi visokokvalitetne podjetniške obveznice (angl. »corporate bonds«) in krite obveznice (angl. »covered bonds«) ter

⁶ Gre za oznake bonitetnih ocen, ki jih uporabljajo tri uveljavljene mednarodno priznane bonitetne agencije, in sicer Moody's Investors Service, Fitch Ratings in Standard & Poor's.

državne vrednostne papirje z 20-odstotno stopnjo tveganja po standardiziranem modelu po Baslu II (kreditne ocene A+, A, A-). Pomembne značilnosti visokokvalitetnih likvidnih sredstev so:

- nizko kreditno in tržno tveganje;
- vnaprej poznana vrednost;
- nizka korelacija z bolj tveganimi naložbami (sredstva, ki jih izdajajo finančne institucije, bodo v času bančno-finančne krize bolj verjetno nelikvidna, zato se dolžniški vrednostni papirji, ki jih izdajajo banke, zavarovalna in investicijska podjetja, ne vključujejo v izračun niti v primeru zavarovanja s prvovrstno garancijo);
- kotirajo na razvitih in priznanih borzah (večja transparentnost);
- aktivno in obsežno trgovanje (ang. »market breadth«, »market depth«);
- obstoj tržnih udeležencev (ang. »market makers«);
- nizka tržna koncentracija (diverzifikacija prodajalcev in kupcev);
- prvovrstne naložbe (ang. »flight to quality«, selitev sredstev iz bolj tveganih naložb v najbolj varne).

Ena izmed pglavitnih značilnosti visokokvalitetnih likvidnih sredstev je njihova sposobnost generirati likvidnost tudi v zelo stresnih obdobjih (pod pogoji idiosinkratičnega in tržnega stresnega scenarija). Čeprav poskušajo banke tudi manj likvidne naložbe pretvoriti v likvidne, bi v času krize to pomenilo prodajo teh sredstev z diskontom, kar pa lahko povzroči dodatno nezaupanje na trgu, izgube drugih bank pri vrednotenju teh sredstev (mark-to market) itn. Pomembno je, da banke testirajo vsaj del likvidnih sredstev in jih pretvarjajo v likvidna sredstva na trgu (npr. sklepanje repo poslov oz. kot prodajo na trgu). Tudi pri kazalcu NSFR prvovrstne likvidne naložbe pomembno vplivajo na izračun, saj se zanje predpostavlja, da ne potrebujejo stabilnih virov financiranja (prav tam). Zahteve kazalca LCR so stopile v veljavo 1. januarja 2015, s tem so razkritja, povezana s kazalcem, vključena v 3. steber. Kot je prikazano v tabeli, se bo standard LCR uvajal postopoma, in dosegel 100 % 1. januarja 2019. Tak pristop je zasnovan z namenom, da se lahko standard LCR uvede brez motenj za banke in njihovo dejavnost financiranja gospodarstva (BCBS 2013b).

Preglednica 5: Količnik LCR minimalne zahteve (v %)

	1. januar 2015	1. januar 2016	1. januar 2017	1. januar 2018	1. januar 2019
Min. LCR	60	70	80	90	100

Vir: BCBS 2013b, 8.

4.3.3 Količnik neto stabilnih virov financiranja NSFR

Namen količnika neto stabilnih virov financiranja (NSFR) je banke bolj spodbujati k srednjeročnemu in dolgoročnemu financiranju bančnih sredstev. Količnik določa višino minimalnega razpoložljivega stabilnega financiranja (delež stabilnih depozitov, kapitala in

dolgoročnih obveznosti), ki predstavlja vsaj enako ali več od potrebnega stabilnega financiranja za daljše časovno obdobje (vsaj eno leto). Količnik bo zagotovil, da se vsaj del dolgoročnih obveznosti vsaj minimalno financira z neto stabilnimi viri glede na njihovo tveganost.

Formula za izračun količnika neto stabilnega financiranja (BCBS 2010c, 25):

$$\text{NSFR} = \frac{\text{razpoložljivi znesek stabilnega financiranja}}{\text{zahtevani znesek stabilnega financiranja}} > 100 \%$$

Količnik NSFR je opredeljen kot razmerje med razpoložljivim obsegom stabilnega financiranja in obsegom zahtevanega oziroma potrebnega stabilnega financiranja. To razmerje mora biti večje od 100 odstotkov. Stabilno financiranje je opredeljeno kot tisti del kapitala oziroma obveznosti, za katere lahko pričakujemo, da bodo zanesljiv vir financiranja več kot leto v zaostrenih gospodarskih pogojih. Glavni elementi stabilnega financiranja so:

- kapital,
- izdane prednostne delnice z zapadlostjo enega leta ali več,
- prejeta posojila in prejeti depoziti z dospelostjo enega leta ali več.

Banka mora imeti več razpoložljivih dolgoročnih virov stabilnega financiranja, kot bi jih potrebovala v enoletnem časovnem obdobju, v pogojih gospodarske krize (BCBS 2010a, 25-26). Pri snovanju kazalnika NSFR so si postavili za cilj omejiti preveliko odvisnost bank od zunanjih virov financiranja (»wholesale«) v časih presežne likvidnosti na trgu ter spodbuditi banke k boljši oceni likvidnostnega tveganja bilančnih in zunaj bilančnih postavk. Testno obdobje za količnik NSFR bo trajalo predvidoma do leta 2018, kar bo bankam omogočilo, da ustrezno prilagodijo oz. spremenijo poslovne modele in načine upravljanja likvidnosti ter pridobivanja virov (Kos in Kosič 2010, 48).

4.4 Prenos zahtev Basla III v evropsko bančno zakonodajo

EU poskuša spremembe in izboljšave, ki jih prinaša regulativa Basel III, prenesti v svojo bančno zakonodajo s pomočjo nove kapitalske direktive in uredbe, znane kot »paket CRD IV«. Paket sestavljata uredba o kapitalskih zahtevah CRR I. (angl. Capital Requirements Regulation) in četrta izdaja direktive o kapitalskih zahtevah CRD IV. (angl. Capital Requirements Directive). 1. januarja 2014 se je začela uporabljati Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 (v nadaljevanju CRR). CRR se v državah članicah uporablja neposredno, kar pomeni, da njena vsebina ne bo prenesena v nacionalno zakonodajo v obliki zakona ali podzakonskih predpisov. Z začetkom uporabe uredbe CRR so prenehali veljati določeni sklepi Banke Slovenije in tudi siceršnje splošne določbe ZBan-1, ki so neposredno urejene v CRR. Banke morajo torej omenjene določbe uporabljati neposredno iz CRR. Do konca leta 2013 je bilo potrebno v nacionalno zakonodajo držav članic prenesti tudi

Direktivo 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES (CRD IV) (Banka Slovenije 2014). Direktiva CRD IV je v slovenski pravni red prenesena s prenovljenim zakonom o bančništvu (ZBan-2). Prenovljen Zakon o bančništvu je začel veljati dne 13. maja 2015 in tako je v slovenski pravni red v celoti prenesena nova bančna direktiva, ki ureja vsebino Basla III (Banka Slovenije - sporočila za javnost; Uradni list RS, št. 25/2015).

5 RAZISKAVA: BASEL III IN IZZIVI BANK PRI IMPLEMENTACIJI NOVE REGULATIVE

V prvem, teoretičnem delu, smo s preučevanjem literature in virov skušali poiskati odgovore na vprašanja raziskave. V drugem, empiričnem delu raziskave, pa sem s pomočjo intervjujev s predstavniki bank in hranilnic raziskovali njihov pogled na novo regulativo ter izzive, ki jih pri implementaciji čakajo.

5.1 Odgovori na vprašanja raziskave, na podlagi preučevanja literature in virov:

Na osnovi preučevanja literature in virov smo skušali odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Ali bo regulativa Basel III uspešna, ali bo potreben Basel IV?
Kako bo Basel III uspešen, še ne moremo oceniti. Zagotovo pa bo zaradi nenehnega in hitrega razvoja bančne industrije ter posledično zastarelosti regulative prej ali slej potreba po »Baslu IV«.
2. Ali je regulativa Basel III nadgradnja Basla II?
Da. Basel III temelji na treh stebrih Basla II, vendar so ti stebri močno okrepljeni.
3. Ali se kapitalske zahteve z vsako novo sprejeto regulativo povečujejo?
Da. Predvsem pri Baslu III se kapitalske zahteve močno povečajo. Zahteva se bolj kakovosten kapital in več le-tega.
4. Ali je regulacija likvidnosti v Baslu III tokrat prvič obdelana?
Da. Basel III uveljavlja nove likvidnostne standarde, ki bodo prvič mednarodno primerljivi in uveljavljeni.
5. Ali bodo pravila oziroma omejitve, ki jih postavlja regulativa Basel III omejevala gospodarsko rast?
Da. V določeni meri bo gospodarska rast manjša zaradi nove regulative, vendar se ocenjuje, da bodo koristi na dolgi rok večje.
6. Ali več zahtevanega kapitala za banke pomeni tudi več kreditiranja?
Ne. Zaradi povečanega zahtevanega kapitala banke ne bodo nič več posojale.

5.2 Rezultati empiričnega dela raziskave na osnovi intervjuja:

Ker vemo, da se prehodno obdobje za implementacijo novega sporazuma Basel III konča šele 1. januarja 2019, smo si za cilj raziskave zadali raziskati pogled predstavnikov banke in hranilnice na novo regulativo. Predvsem so nas zanimali morebitni izzivi in težave, ki jih banke in hranilnice še pričakujejo pri implementaciji regulative na področju kapitala in likvidnosti. Po

predhodnem dogovoru smo sogovornikom preko elektronske pošte posredovali vprašanja in jim pustili čas za razmislek. Gre za krajši intervju, ki tak pristop omogoča. Intervju smo nato opravili osebno, v primeru, da to ni bilo mogoče, pa telefonsko ter pogovore snemali. Kasneje smo opravili transkripcijo intervjujev in odgovorov na vprašanja. Sogovornike smo pred začetkom poučili o ciljih in pričakovanih v zvezi z intervjujem. Udeležencem v raziskavi zagotavljamo anonimnost, podatke pa bomo hranili skladno z ustaljeno prakso. Odgovore smo analizirali ter pokomentirali in pridobljeno znanje uporabili v sklepu zaključne projektne naloge. V raziskavi nam je uspelo intervjuvati predstavnike treh bank in ene hranilnice. Pripravili smo strukturiran⁷ vprašalnik anketnega tipa, z bolj odprtimi vprašanji, ki nudijo nekaj fleksibilnosti in dopuščajo, da spoznamo stališče intervjuvanca. Intervjuvance smo prosili za krajše opisne odgovore, vsaj v nekaj stavkih.

Predstavitev in interpretacija odgovorov, zbranih s pomočjo intervjujev:

1. Ali menite, da je za banke za izpolnitev zahtev regulative Basel III bilo predvideno dovolj časa?

Na to vprašanje predstavniki bank soglasno odgovarjajo, da je časa, ki je predviden za izpolnitev zahtev regulative Basel III, dovolj. Izpostavljajo, da je izpolnitev zahtev regulative Basel III lažja, v primerjavi z Baslom II. Opozarjajo tudi na to, da se regulativa Basel III v evropsko zakonodajo prenaša z zamikom, v slovensko pa z zamudo. Predstavniki hranilnice odgovarja, da časa ni dovolj, in izpostavlja predvsem problem glede poročanja in zamud pri sprejetju vseh potrebnih tehničnih standardov.

Ker se regulativa v zakonodajo prenaša z zamudo in prihaja do zamud tudi pri sprejemanju potrebnih tehničnih standardov, imajo predvsem hranilnice zaradi svoje velikosti več težav z izpolnjevanjem zahtev.

2. Kako ocenjujete zahteve, ki jih bankam nalaga regulativa Basel III, ali so prestroge?

Predstavniki bank ocenjujejo, da zahteve po kapitalu niso prestroge. Od regulative si želijo bolj jasnih in preprostejših pravil, ki bodo za vse enaka. Predstavniki hranilnice poudarja, da regulativa premalo upošteva velikost institucije in kompleksnost produktov, ki jih ta opravlja.

3. Ali menite, da bo regulativa Basel III uspešna in bo dosegla svoj namen, to je preprečiti izbruh morebitne nove krize?

Na to vprašanje predstavniki bank in hranilnice enotno odgovarjajo, da regulativa ne more preprečiti nastanka nove krize. Koliko bo nova regulativa uspešna, trenutno ne morejo oceniti. Poudarjajo, da še tako stroga in dobra zakonodaja nastanka novih kriz na more preprečiti.

⁷ Strukturiran intervju je oblika vprašalnika, to je v bistvu tudi standardiziran intervju, ki se izvaja v osebni komunikaciji. Vprašanja so vnaprej pripravljena in zapisana ter zastavljena vsem enako, prav tako se enako zapisujejo tudi odgovori.

4. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju kapitala (npr. kapitalske zahteve, količnik finančnega vzvoda, poročanja razkritja, drugo)?

Predstavniki bank trdijo, da imajo dovolj kapitala in ne pričakujejo novih težav pri implementaciji regulative na kapitalskem področju (poročanje, razkritja in zahteve finančnega vzvoda). Poudarjajo pa, da so bile spremembe velike in je bilo potrebnega veliko dela za implementacijo. Ocenjujejo, da za izpolnjevanje vseh zahtev banka (ne da bi sploh poslovala) porabi okoli 30 % svojih resursov. Za majhne banke in hranilnice, ki nimajo toliko resursov (človeških in IT) kot velike banke, te zahteve povzročajo velike pritiske na dobičkonosnost. Predstavniki hranilnice izpostavlja problem visokih kapitalskih zahtev in opozarja, da je kapital najdražji vir financiranja.

Razlika se kaže med banko in hranilnico predvsem zaradi lastništva in posledično dostopa do kapitala (dokapitalizirane poddržavljene banke in banke z tujimi lastniki ter hranilnico s privatnim kapitalom).

5. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju likvidnosti (doseganje standardov LCR in NSFR, poročanja razkritja, drugo)?

Predstavniki bank opozarjajo na kompleksnost regulative, ki terja veliko človeških in finančnih (tehničnih) resursov. Na področju likvidnosti banke pričakujejo največ težav, saj sta količnika LCR in NSFR za njih novost. Področje likvidnosti prinaša velike novosti, ki jih banke niso vajene. Opozarjajo na možnost različne interpretacije ohlapnih in dvoumnih navodil (CRR in Delegiranimi akti), ki urejajo to področje. Poudarjajo, da je bil pravi tehnični standard, ki ureja LCR, šele pred kratkim sprejet. Bojijo se podobnih težav tudi z standardom NSFR in pričakujejo, da bodo imeli z njim še veliko dela. Predstavniki hranilnice je opozoril tudi na ILAAP (internal liquidity adequacy assesment proces), kar je zelo podobno sedanjemu spremljanju gibanja kapitala. Pri doseganju samih zahtev novih količnikov ne pričakujejo težav.

6 SKLEP

Finančna kriza leta 2007 je pokazala na neustrezno regulacijo bančnega sistema in botrovala nastanku regulative Basel III. Bančni sektor zaradi pomanjkljivosti kapitalskih standardov (Basla II) ni bil kos tako globoki in dolgotrajni krizi. Nevarna grožnja propada sistemskih bank je vlade prisilila k dragemu reševanju bančnega sistema. Škoda, ki jo je zadnja kriza povzročila svetovnemu gospodarstvu, je enormna. Da bi omejili posledice bodočih kriz, je bil zasnovan nov sporazum, katerega glavni namen je povečati odpornost bančnega in finančnega sektorja. Regulativo Basel III sestavlja kombinacija kapitalskih in likvidnostnih standardov, ki bodo pripomogli k večji odpornosti bančnega in finančnega sektorja.

Spremembe, ki jih prinaša nova regulativa Basel III, se v večji meri nanašajo na krepitev kapitalskih zahtev (predvsem več in bolj kvaliteten kapital), dotikajo pa se tudi likvidnostnih zahtev (predvsem nova kazalca likvidnosti LCR in NSFR). Dvig ravni kakovostnega lastniškega kapitala pomeni večji strošek za lastnike, večjo varnost za finančne vlagatelje ter manjšo možnost ponovitve finančnega hazarda in s tem posledično manjše stroške za davkoplačevalce. Menim pa, da je lahko samo kapital tisti pravi ščit za banke pred raznimi stresnimi situacijami. Kriza je spet pokazala, kako pomembna je likvidnost za delovanje finančnih trgov in bančnega sektorja (propadi bank, ki likvidnosti niso posvečali dovolj pozornosti). Nova kazalca likvidnosti, ki jih prinaša Basel III, sta pomembna še posebej zato, ker ju do tedaj mednarodni standardi sploh niso poznali. Zaradi omenjenih sprememb so pričakovanja velika.

Del diplomske naloge sestavlja tudi intervju s predstavniki bank in hranilnic. Iz odgovorov predstavnikov bank lahko razberemo, da so banke v Sloveniji na regulativo Basel III v tem trenutku dobro pripravljene. Selekcija, ki se je v slovenskem bančnem prostoru zgodila (z izjemo Gorenjske banke in z nadzorovano likvidacijo dveh bank), je v tem trenutku končana. Vse banke so kapitalsko »Basel III« ustrezne in na tem področju ne vidijo težav. Kapital je v kriznih časih zelo redka dobrina, dokaz za to trditev je podžavljanje ter likvidacije bank, ki smo jim bili priča. In ker lahko zaradi nepredvidenih odpisov kapitalna ustreznost spet močno zaniha, je na mestu vprašanje, kako uspešno bodo banke to kapitalno ustreznost še naprej vzdrževale. Na likvidnostnem področju banke vidijo določen izziv v implementaciji novih zahtev predvsem v tehničnem smislu. Drugih težav z likvidnostjo ne pričakujejo, opozarjajo pa na velike stroške. Nova regulativa predstavlja velik zalogaj predvsem za manjše banke in hranilnice, ki nimajo toliko resursov (človeških in IT) kot velike banke, zato zahteve povzročajo velike pritiske na njihovo dobičkonosnost. Spremembe, ki jih prinaša regulativa Basel III, so velike, in potrebnega bo še kar nekaj dela za dokončno implementacijo.

Težko je napovedati koliko bo regulativa Basel III uspešna. Vsekakor je bila sprememba glede na mnoge pomanjkljivosti Basla II, ki jih je izpostavila zadnja kriza, nujno potrebna. Glede na hitro spreminjajočo se bančno in finančno industrijo ter na vedno nove finančne instrumente,

bo treba regulativo Basel III v prihodnosti še spreminjati, dopolnjevati in po potrebi tudi zamenjati.

LITERATURA IN VIRI

- Atik, Jeffery. 2011. Basel II: A Post-Crisis Post-Mortem. *Transnational Law & Contemporary Problems* 19: 731-759.
- Banka Slovenije. 2007. *Proces ocenjevanja tveganj*. <https://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=2437> (5. 12. 2014).
- Banka Slovenije. 2014. *Vsebina pisma za banke in hranilnice v zvezi s pričetkom uporabe CRR/CRD IV*. <https://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=5537> (4. 11. 2014).
- Banka Slovenije. 2015. *Smernice makrobonitetne politike Banke Slovenije*. <https://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=6079> (5. 12. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2000. *Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organisations*. <http://www.bis.org/publ/bcbs69.pdf> (21. 7. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2001a. *The New Basel Capital Accord: An Explanatory Note*. <https://www.bis.org/publ/bcbsca01.pdf> (21. 7. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2001b. *The New Basel Capital Accord*. <http://www.bis.org/publ/bcbsca03.pdf> (5. 11. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2009. *Strengthening the Resilience of the Banking Sector*. <http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf> (21. 6. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2010a. *Group of Governors and Heads of Supervision Announces Higher Global Minimum Capital Standards*. <http://www.bis.org/press/p100912.pdf> (21. 6. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2010b. *Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems*. <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf> (19. 6. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2010c. *Basel III: International Framework for Liquidity Risk Measurement, Standards and Monitoring*. <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf> (19. 7. 2014).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2012. *A framework for dealing with domestic systemically important banks*. <http://www.bis.org/publ/bcbs224.pdf> (20. 1. 2015).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2013a. *Global systemically important banks: updated assessment methodology and the higher loss absorbency requirement*. <http://www.bis.org/publ/bcbs255.htm> (20. 1. 2015).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2013b. *Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools*. <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf> (12. 1. 2015).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). 2013c. *Basel III phase in arrangements*. http://www.bis.org/bcbs/basel3/basel3_phase_in_arrangements.pdf (12. 6. 2014).
- Borak, Neven. 1997. *Baselski kapitalski standardi*. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Borak, Neven. 1999. *Baselska načela preudarnega bančnega poslovanja*. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.

- Caruana, Jaime. 2010. *Basel III: towards a safer financial system*. [Http://www.bis.org/speeches/sp100921.pdf](http://www.bis.org/speeches/sp100921.pdf) (12. 6. 2014).
- Damjan, Jože P. 2010. *Ni kriv vulkan, pač pa globalizacija*. [Https://www.dnevnik.si/1042354705/vec-vsebin/1042354705](https://www.dnevnik.si/1042354705/vec-vsebin/1042354705) (22. 7. 2014).
- Dimovski, Vlado in Aleksandra Gregorič. 2000. *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Direktiva 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES. *Uradni list EU*, št. L 176/338.
- Doles, Jernej. 2013a. Zakaj Basel III? *Bančni vestnik* 62 (7-8): 18-21.
- Doles, Jernej. 2013b. Nova evropska bančna zakonodaja. *Bančni vestnik* 62 (10): 12-16.
- Filipič, Drago in Tanja Markovič-Hribernik. 1998. *Osnove financ*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Fišer, Romana. 2009. *Uvod v finančne trge in institucije*. Ljubljana: Zavod IRC.
- Fišer, Romana. 2010. *Temelji bančnega poslovanja*. Ljubljana: Zavod IRC.
- Glogovšek, Jože in Sabina Beloglavec. 2002. Basel II, velikost in tržna usmerjenost banke. V *Basel II: 8. strokovno posvetovanje o bančništvu*, ur. Neven Borak, 75-95. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Jursimovič, Dejan, Jerneja Kos in Petra Mozetič. 2012. Likvidnostna, dolžniška in bančna kriza evrskega območja (1). *Bančni vestnik* 61 (4): 25-28.
- Karacadag, Cem in Michael W. Taylor. 2000. *The New Capital Adequacy framework: Institutional Constraints and Incentive Structures*. [Http://www.suerf.org/download/studies/study8.pdf](http://www.suerf.org/download/studies/study8.pdf) (28. 1. 2015).
- Kenda, Albina. 2014. *Sistemske banke nam bo nadziral Frankfurt*. [Http://www.finance.si/8811918/Sistemske-banke-nam-bo-nadziral-Frankfurt](http://www.finance.si/8811918/Sistemske-banke-nam-bo-nadziral-Frankfurt) (11. 11. 2014).
- Kos, Jerneja in Irena Kosič. 2010. Nova likvidnostna regulativa po Baslu III. *Bančni vestnik* 59 (12): 46-50.
- Kovač, Mateja. 2003. Regulatorni nadzor v Baslu II. *Bančni vestnik* 52 (12): 24-30.
- Markovič, Tanja. 2011. Proticiklični kapitalski blažilnik v luči Basla III. *Bančni vestnik* 60 (4): 23-28.
- Mramor, Dušan. 2010. *Dr. Dušan Mramor, ekonomist: Kaj je izvirni greh za globalno ekonomsko krizo?* [Http://www.mladina.si/50808/dr-dusan-mramor-ekonomist/](http://www.mladina.si/50808/dr-dusan-mramor-ekonomist/) (7. 7. 2014).
- Muhič, Mateja. 2000. Spremljanje likvidnostnega tveganja v bankah. V *Analiza bančnih tveganj: 6. strokovno posvetovanje o bančništvu*, ur. Neven Borak, 127-138. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Perme, Melita. 2011. Kapital in kapitalna ustreznost v skladu z Baslom III. *Bančni vestnik* 60 (7-8): 45-48.
- Rangarajan, Chakravarthi. 2013. *Excessive regulation can impede financial innovation*. [Http://www.thehindu.com/business/Economy/excessive-regulation-can-impede-financial-innovation-rangarajan/article5134301.ece](http://www.thehindu.com/business/Economy/excessive-regulation-can-impede-financial-innovation-rangarajan/article5134301.ece) (18. 11. 2014).

- Remšak, Franc in Tatjana Šuler. 2001. *Gibanje kapitalne ustreznosti bank v Sloveniji ter vpliv povezovanja bank na kapitalno ustreznost bank in bančnega sistema*. [Http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=959](http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=959) (2. 11. 2014).
- Resti, Andrea in Andrea Sironi. 2010. *Regulation of the financial sector: What future for Basel II?* <https://www.cesifogroup.de/portal/page/portal/96843359D4CA0D9FE04400144FAFBA7C> (15. 1. 2015).
- Ribnikar, Ivan. 1994. *Od denarja do medvedjega trenda*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, CISEF.
- Rotovnik, Tomaž. 2003. Javna razkritja tretjega stebra novega kapitalnega sporazuma in moralni hazard. *Bančni vestnik* 52 (6): 38-44.
- Rotovnik, Tomaž. 2004. *Proces nove evropske kapitalne ureditve in njene bistvene novosti*. [Http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=509](http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=509) (7. 1. 2015).
- Rubin, Saša. 2002a. *Na poti do Basla II*. [Http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=502](http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=502) (10. 10. 2014).
- Rubin, Saša. 2002b. Standardizirani pristop k merjenju kreditnega tveganja. V *Basel II: 8. strokovno posvetovanje o bančništvu*, ur. Neven Borak, 31-45. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Skubic, Tatjana. 2000. Ocenjevanje bank. V *Analiza bančnih tveganj: 6. strokovno posvetovanje o bančništvu*, ur. Neven Borak, 139-151. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Stiglitz, Joseph E. 2001. *Principles of financial regulation: A Dynamic, Portfolio Approach*. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/17126/766530JRN0WBR000Box374385B00PUBLIC0.pdf?sequence=1> (11. 4. 2014).
- Sukič, Sonja. 2002. Pomen rizičnega (ekonomskega) kapitala z vidika upravljanja tveganj v banki. *Naše gospodarstvo* 48 (1-2): 87-105.
- Sušnik, Saša. 2000. *Predlagane spremembe mednarodnih standardov kapitala in kapitalne ustreznosti bank*. [Http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=541](http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=541) (17. 5. 2014).
- Sušnik, Saša. 2001a. *Prihodnost baselskih kapitalnih standardov*. Ljubljana: Banka Slovenije.
- Sušnik, Saša. 2001b. Prihodnost baselskih kapitalnih standardov (1). *Bančni vestnik* 50 (4): 40-46.
- Štiblar, Franjo. 2010. Bančništvo kot hrbtenica samostojne Slovenije. Ljubljana: Založba ZRC.
- Štrajner, Mojca in Matej Jovan. 2004. *Regional Seminar on The Basel Capital Accord: Rurels, Implementation and Building an Internal Ratings Based for Measuring Credit Risk*. [Http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=527](http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=527) (10. 11. 2014).
- Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe št. 948/2012. *Uradni list EU*, št. L 176/1.
- Zban 2. *Uradni list RS*, št. 25/2015.

PRILOGE

- Priloga 1 Vprašalnik za intervju – opomnik za intervju
- Priloga 2 Intervju banka št. 1
- Priloga 3 Intervju banka št. 2
- Priloga 4 Intervju banka št. 3
- Priloga 5 Intervju banka št. 4 (hranilnica)

VPRAŠALNIK ZA INTERVJU - OPOMNIK ZA INTERVJU

1. Ali menite, da je za banke za izpolnitev zahtev regulative Basel III bilo predvideno dovolj časa?
2. Kako ocenjujete zahteve, ki jih bankam nalaga regulativa Basel III, ali so prestroge?
3. Ali menite, da bo regulativa Basel III uspešna in bo dosegla svoj namen, to je preprečiti izbruh morebitne nove krize?
4. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju kapitala (npr. kapitalske zahteve, količnik finančnega vzvoda, poročanja razkritja, drugo)?
5. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju likvidnosti (doseganje standardov LCR in NSFR, poročanja razkritja, drugo)?

INTERVJU: BANKA ŠT. 1

1. Ali menite, da je za banke za izpolnitev zahtev regulative Basel III bilo predvideno dovolj časa?
Da. Bančna regulativa se je v Evropi spreminjala postopoma in se z zamudo prenesla v slovensko okolje.
2. Kako ocenjujete zahteve, ki jih bankam nalaga regulativa Basel III, ali so prestroge?
Zahteve ne bi sodil po tem, ali so prestroge, ali ne. Večja težava je v tem, da je Basel I zaostрил pogled na tveganje, Basel II zrahljal, sedaj pa Basel III ponovno zaostрил oziroma v veliko primerih celo pristal na kompromisih. Takšno nestabilno okolje ni v korist bankam in gospodarstvu. Uvesti bi bilo potrebno preprostejšo regulativo, ki bi bila jasna in za vse približno enaka.
3. Ali menite, da bo regulativa Basel III uspešna in bo dosegla svoj namen, to je preprečiti izbruh morebitne nove krize?
Ne. Banke so krizo preživele iz izhodiščne točke Basel II, kar pomeni, da so tiste banke, ki so preživele, na koncu maratona soočene z težavami, ki jih povzročata regulatorni okvir, kar vsekakor ni dobro.
4. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju kapitala (npr. kapitalske zahteve, količnik finančnega vzvoda, poročanja razkritja, drugo)?
Na področju kapitala smo že Basel III polno implementirani.
5. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju likvidnosti (doseganje standardov LCR in NSFR, poročanja razkritja, drugo)?
Vsa regulativa je vse kompleksnejša in terja veliko resursov; človeških in finančnih (tehničnih).

INTERVJU: BANKA ŠT. 2

1. Ali menite, da je za banke za izpolnitev zahtev regulative Basel III bilo predvideno dovolj časa?

Menim, da je v osnovi bilo predvideno dovolj časa. Predvsem v primerjavi z predhodnikom, to je z Baslom II, je bankam v časovnem horizontu, ki je predviden, lažje izpolniti vse zahteve regulative Basel III.

2. Kako ocenjujete zahteve, ki jih bankam nalaga regulativa Basel III, ali so prestroge?

Ne, zahteve niso prestroge. Predvsem, če gledamo z vidika, kaj tržni udeleženci zahtevajo, potem zahteve prav gotovo niso prestroge. V začetku 19. stoletja so bile banke kot prava podjetja in so imele visoke kapitalske rezerve, tudi 40% kapitala, z razvojem bančništva pa se je raven kapitala zmanjševala.

3. Ali menite, da bo regulativa Basel III uspešna in bo dosegla svoj namen, to je preprečiti izbruh morebitne nove krize?

Ne, krize so in bodo. Lahko se postavijo še tako visoke zahteve, to nastanka novih kriz ne bo preprečilo.

4. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju kapitala (npr. kapitalske zahteve, količnik finančnega vzvoda, poročanja razkritja, drugo)?

Količnik finančnega vzvoda za slovenske banke ne bo problem, tudi časa za vzpostavitev je dovolj. Tudi glede poročanja in razkritij ne vidim težav, je pa to povezano z dodatnimi stroški. Po moji oceni banka porabi približno 30% svojih resursov tudi, če nič ne dela, za razna poročanja oziroma, da zagotavlja vse, kar se od nje zahteva.

5. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju likvidnosti (doseganje standardov LCR in NSFR, poročanja razkritja, drugo)?

V tehničnem smislu bosta za banke največji problem prav gotovo količnika LCR in NSFR, ker sta novost. Količnika na novo opredeljujeta vire sredstev ter naložbe, ki se v ta dva količnika vključujejo. Teh novih zahtev banke še niso vajene. Drugih težav pa ne pričakujem.

INTERVJU: BANKA ŠT. 3

1. Ali menite, da je za banke za izpolnitev zahtev regulative Basel III bilo predvideno dovolj časa?

Da. Časa, ki je predviden za izpolnitev zahtev, je dovolj.

2. Kako ocenjujete zahteve, ki jih bankam nalaga regulativa Basel III, ali so prestroke? Ko govorimo o kapitalskih zahtevah in o kapitalski ustreznosti, lahko ocenjujemo, da zahteve niso prestroke in so smiselne.

3. Ali menite, da bo regulativa Basel III uspešna in bo dosegla svoj namen, to je preprečiti izbruh morebitne nove krize?

Vsekakor je to bil eden od namenov Basla III. Po našem mnenju pa sama zakonodaja nikoli ni zadosten pogoj za preprečevanje izbruha novih kriz, pa če je še tako dobra ali stroga. Krize so del gospodarskega cikla in se periodično pojavljajo vsake toliko let. Prav gotovo bo tako tudi v prihodnje. Lahko pa dobra zakonodaja omili posledice krize oziroma njeno trajanje. Ključno vlogo pri tem bodo v prihodnje odigrali tudi skladi za reševanje bank.

4. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju kapitala (npr. kapitalске zahteve, količnik finančnega vzvoda, poročanja razkritja, drugo)?

Nova regulativa je od 1.1.2014 že v veljavi, tako da smo jo v bankah že implementirali. Spremembe so velike, zato je bilo potrebnega veliko dela za implementacijo. Na tem področju ne pričakujemo več težav.

5. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju likvidnosti (doseganje standardov LCR in NSFR, poročanja razkritja, drugo)? Največji izziv vidimo pri poenotenju vsebine med različnimi bankami. CRR in Delegirani akt sta v določenih točkah napisana zelo ohlapno, kar lahko pripelje do zelo različnega razumevanja posameznih postavk med bankami. Pri tem LCR mogoče ni tako problematičen kot NSFR, na katerem področju je zelo malo pisano. Tukaj lahko pričakujemo še veliko dela.

INTERVJU: BANKA ŠT. 4 (HRANILNICA)

1. Ali menite, da je za banke za izpolnitev zahtev regulative Basel III bilo predvideno dovolj časa?

Nikakor. Banke (pojem se v nadaljevanju uporablja za banke in hranilnice) smo morale in moramo poročati ne glede na to, da niso (bili) sprejeti še vsi tehnični standardi.

2. Kako ocenjujete zahteve, ki jih bankam nalaga regulativa Basel III, ali so prestroge?

Po našem mnenju bi morala obseg in kompleksnost poročanja upoštevati velikost institucije in kompleksnost produktov, ki jih ta opravlja. Večkrat omenjeno načelo sorazmernosti, ki je bilo uvedeno že z uveljavitvijo Basla II, se že takrat ni upoštevalo, sedaj se pa še manj.

3. Ali menite, da bo regulativa Basel III uspešna in bo dosegla svoj namen, to je preprečiti izbruh morebitne nove krize?

Bojim se, da ne, oziroma je trenutno še težko oceniti. Občutek imam, da je zakonodaja pisana na kožo res velikih bank (verjetno večjih od največje slovenske) in predstavlja velik pritisk na povezovanje bank oz. konsolidacijo bančnega sektorja.

4. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju kapitala (npr. kapitalske zahteve, količnik finančnega vzvoda, poročanja razkritja, drugo)?

Prvi problem so visoke kapitalske zahteve, ki bodo po eni strani vplivale na donosnost bank, po drugi strani pa na zmanjšanje interesa po želji biti lastnik bank. Kapital je dejansko najdražji vir financiranja. Od bank pa se pričakuje, da bodo poslovale s 16 in večjim količnikom kapitalske ustreznosti. To bo zagotovljeno na več načinov: (1) prek zahtev, ki jih je postavil že Basel II, in jih Banka Slovenije prek mehanizma ICAAP (internal capital adequacy assesment proces) tudi že uveljavlja, (2) dodatno z uvedbo konzervacijskega in proticikličnega blažilca, na podlagi katerih bodo banke morale vedno držati raven kapitala nad minimalnimi kapitalskimi zahtevami, poleg tega pa bodo morale izpolnjevati dodatne zahteve za prilagoditev višine kapitala okolju, v katerem banka deluje, (3) z aktivnostmi centralne denarne avtoritete - Banke Slovenije, ki je z novo zakonodajo pridobila zelo visoka pooblastila za ukrepanje (npr. prepoved izplačila dividend).

Drugi problem je zagotavljanje poročanja in razkrivanja podatkov, kjer so zahteve enake, ne glede na kompleksnost poslov in velikost banke oziroma hranilnice. Manjše banke in hranilnice nimajo toliko resursov (človeških in IT) kot velike banke, zahteve tako povzročajo velike pritiske na dobičkonosnost malih bank in hranilnic.

5. Kje vidite morebitne težave oziroma izzive pri implementaciji zahtev regulative na področju likvidnosti (doseganje standardov LCR in NSFR, poročanja razkritja, drugo)?

Poročila se pripravljajo že nekaj časa, vendar je bil šele pred kratkim sprejet tehnični standard za LCR in s tem spremenjeno poročilo. Banke moramo začeti poročati po novem oktobra letos, razkrivati pa s 01.01.2016. Izračuna količnika še nismo pripravili, vendar ne pričakujemo težav.

Za NSFR še ni sprejet tehnični standard, poroča se še po starem, brez izračuna količnika. Datum razkrivanja še ni znan.

Na področju likvidnosti bo potrebno uvesti mehanizem ILAAP (internal liquidity adequacy assesment proces), kar je zelo podobno, kot je sedaj spremljanje za gibanje kapital.

